



ISSN: 2241-6218

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΚΑΪΤΕΙΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021 # No 88

Ιδιοκτησία - Διεύθυνση: "Οι Φίλοι του Δρομοκαΐτειου Θεραπευτηρίου", Κωλέττη 17, ΤΚ. 10681, Αθήνα, τηλ.: 210 68 11 424, fax: 210 6857841 email: filoidromokaiteiou@gmail.com

Αγία Φιλοθέη

Της Μαρίας Ελευθερίας
Γιατράκου

σελ. 2

Οι ψυχολογικές αλλαγές που έφερε η πανδημία

Της Ίλια Θεοτοκά

σελ. 5

Πάσχα στον Ωκεανό

Του Καπ. Κώστα
Μιχ. Φράγκου

σελ. 6

«Οι απόψεις και οι δράσεις του Αδαμαντίου Κοραή για την παιδεία του ελληνικού Έθνους»

Του Ισιδώρου Ιωαν. Πρωίου

σελ. 7

Παρερμηνείες για την ελληνική Επανάσταση



Αγαπητές φίλες καί φίλοι.

Φέτος γιορτάζομαι τὰ 200 χρόνια από τήν Ελληνική Επανάσταση.

Πολλοί θέλησαν νά τήν παρομοιάσουν με τήν Γαλλική Επανάσταση.

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης φαίνεται ότι προέβλεψε τίς ιδεολογικές παρερμηνείες τού 1821 οι οποίες συνεχίζονται μέχρι σήμερα.

Έγραψε λοιπόν στά απομνημονεύματά του τά εξής:

“Η επανάσταση ή δική μας δέν μοιάζει μέ τίς άλλες. Καί έσπευσε νά διευκρινίσει ότι ή Ελληνική επανάσταση δέν αντέγραψε τήν Γαλλική τού 1789, διότι οί Γάλλοι πολέμησαν μεταξύ τους σέ εμφύλιο πόλεμο ενώ οί Έλληνες εξηγέρθησαν εναντίον κατακτητού αλλοεθνούς καί αλλοθρήσκου.

Οί εξεγερμένοι Γάλλοι είχαν αντίπαλο τότε τον ανώτερο ρωμαιοκαθολικό κλήρο, ό οποίος είχε αποκτήσει υπερβολικά οικονομικά καί κοινωνικά δικαιώματα σέ ένα φεουδαρχικό καθεστώς, ενώ οί Έλληνες επαναστάτες αγωνίστηκαν υπό την εκκλησία τους, γιά τήν εκκλησία μαζί μέ την εκκλησία.

Παρά ταύτα σέ ορισμένα σχολικά καί πανεπιστημιακά εγχειρίδια γίνεται μιά προσπάθεια νά θεωρηθεί ή μεγάλη Ελληνική Επανάσταση ως γνήσιο πνευματικό τέκνο τού Ευρωπαϊκού διαφωτισμού καί τής Γαλλικής επανάστασης.

Όμως ή ιστορική έρευνα έχει αποδείξει ότι οί πνευματικές προϋποθέσεις τού 1821 βασίζονται σέ μιά σύνδεση τής Ελληνοορθόδοξης παράδοσης τού λαού μας πού ήλθε από τήν Δύση.

Ο Ελληνισμός δέν ήταν ποτέ κλεισμένος στό καβούκι του, καί οί λόγιοι του κληρικοί ή λαϊκοί διάβαζαν, ταξίδευαν, είχαν ενημέρωση παρά τίς συνθήκες δουλείας.

Η σύνδεση αυτή ονομάσθηκε ελληνικός διαφωτισμός. Καί έχει σημαντικές διαφορές από τον ευρωπαϊκό διαφωτισμό.

Οί Έλληνες πού επηρεάσθηκαν από τόν διαφωτισμό ήταν επιλεκτικοί καί όχι τυφλοί αντιγραφείς Επί παραδείγματι ενώ τό πρώτο σύσταγμα τής Γαλλικής Επανάστασης προβλέπει δημόσια παιδεία μόνο για τά αγόρια, ό Ρήγας Βαλεστιλνής στό δικό του σύνταγμα προβλέπει καί δημόσια παιδεία καί γιά τά κορίτσια

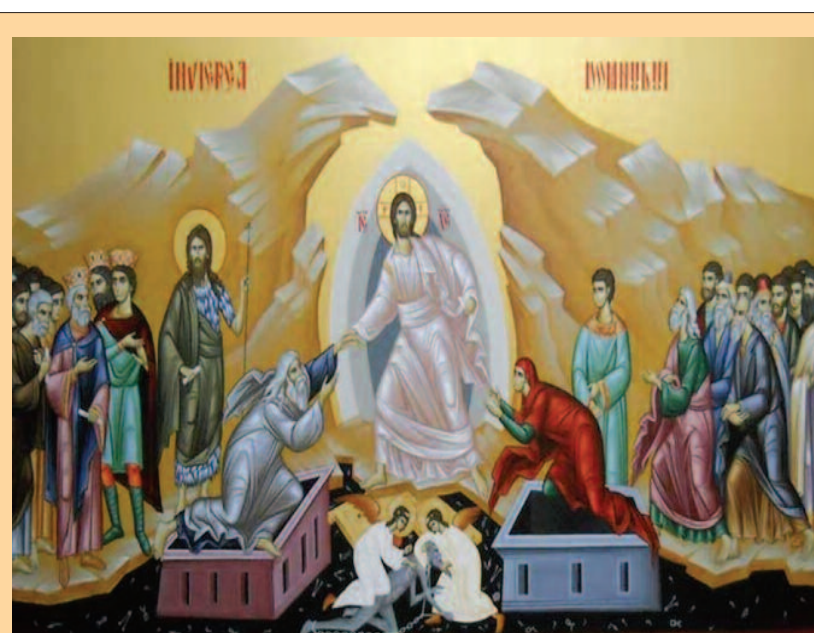
Επίσης ό Αδαμάντιος Κοραής πού έζησε πολλά χρόνια στό Παρίσι, ασκεί αυστηρή κριτική στήν Γαλλική Επανάσταση γιά τίς αθεϊστικές ιδέες της, καί τις αντιχριστιανικές ενέργειές της.(πχ ιεροσυλίες στήν Παναγία τών Παρισίων κ α.)

Είναι λάθος νά λένε ότι ή Γαλλική επανάσταση αφύπνισε τήν Ελληνική.

Από τά πρώτα χρόνια μετά τήν Άλωση τής Πόλης, οί Έλληνες εξεγείρονται ,αλλά αποτυγχάνουν γιά διάφορους λόγους

Ο Κωνσταντίνος Σάθας καί άλλοι ιστορικοί, έχουν καταγράψει δεκάδες επαναστατικά κινήματα επί Τουρκοκρατίας πολύ πρίν τήν Ελληνική Επανάσταση.

Τά ιδανικά ήταν ή Ορθοδοξία, η απελευθέρωση όλων τών ιστορι-



**ΤΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΚΑΪΤΕΙΟΥ
ΕΥΧΕΤΑΙ ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΜΕ ΥΓΕΙΑ
ΚΑΙ ΞΕΝΟΙΑΣΙΑ ΧΩΡΙΣ ΑΛΛΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ
ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΠΟΥ ΜΑΣ ΤΑΛΑΙΠΩΡΕΙ.**

Με πολύ αγάπη

κών τόπων καί η διαχρονική συνέχεια τού Ελληνισμού.

Οί πρόγονοί μας ουδέποτε έχασαν τήν συνείδηση τής ταυτότητάς τους. Ιεροκήρυκες, μιλούν συνέχεια γιά Αρχαία Ελλάδα, καί γιά Βυζαντινή ρωμιοσύνη σέ κρυφά καί φανερά σχολεία.

Τά παιδιά διδάσκονται αρχαίους συγγραφείς, ό λαός διαβάει μετά μανίας τήν «Φυλλάδα τού Μεγαλέξανδρου»

Οί Αρχαίοι Έλληνες ήταν ζωγραφισμένοι στόν νάρθηκα πολλών εκκλησιών καί ή μεγάλη ιδέα κρατούσε τήν ελπίδα ζωντανή.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία συντελεί στή διαμόρφωση τής συνειδήσεως καί τών τοπικών δεσμών τών Ελλήνων, οί κοινότητες στό υπόδουλο γένος καί στήν διασπορά υπήρξαν προέκταση τής ενορίας Μέ επίκεντρο τόν ναό, ό υπόδουλος Ελληνισμός οργάνωνε τήν αυτοδιοίκηση καί τό εμπόριό του καί εξέλεγε δημοκρατικά τούς προκρίτους του.

Δέκα χρόνια πρίν τήν Ελληνική Επανάσταση ένας ορθόδοξος ιερομόναχος βρήκε μαρτυρικό θάνατο, αφού είχε μιλήσει στους Έλληνες γιά τό ποθούμενο, τήν ελευθερία.

Το 1821 οφείλει πολύ περισσότερα στον Άγιο Κοσμά τόν Αιτωλό καί τούς νεομάρτυρες, παρά στά ευρωπαϊκά φώτα.

Χωρίς αρετή καί πόνο είς τήν πατρίδα καί πίστη στήν θρησκεία τους τά Έθνη δέν υπάρχουν. "Έγραψε ό Γιάννης Μακρυγιάννης.

Ανδρονίκη Σκαρβέλη

**Από τό άρθρο τού πολιτικού επιστήμονα
Κωνσταντίνου Χολέβα στην εφημερίδα Δημοκρατική.**

Την συνδρομή ή οποιαδήποτε οικονομική ενίσχυση προς το Σωματείο "ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΚΑΪΤΕΙΟΥ" μπορείτε να καταθέσετε στον παρακάτω λογαριασμό: Eurobank: Αρ.λογ. 00260064940200183718/IBAN:GR6902600640000940200183718

ΑΓΙΑ ΦΙΛΟΘΗ

**Επιμέλεια - ερμηνευτική προσέγγιση
υπό Δρ. Φιλ. Μαρίας - Ελευθερίας Γ. Γιατράκου**



Στη χορεία των Μεγάλων Διδασκάλων και αναμορφωτών του Γένους, εντάσσεται και η Αγία Φιλοθέη, η Αθηναία. Βρισκόμαστε στον δέκατο έκτο αιώνα, ίσως απ' τους βαρύτερους για την Ελλάδα και την Αθήνα ειδικότερα.

Η γραφίδα των περιηγητών περιγράφει με τα μελανότερα χρώματα την κατάσταση: «... είναι χερσωμένη, μοιάζει με σκλάβια ... που την αποκαλούσαν άλλοτε άνθος του κόσμου. Και τα περίλαμπρα μνημεία της και τα κτίριά της σωριασμένα ...». ⁸² Αυτά συνέβαιναν το 1530. Ο ίδιος περιηγητής καταγράφει τους βαρύτατους φόρους που εισέπρατταν από τους Έλληνες οι Τούρκοι κατακτητές. ⁸³ Ανάλογες παρατηρήσεις κάνει και ο γραμματικός του Γάλλου περιηγητή d' Aramon. ⁸⁴ Οι κάτοικοί της δεν ξεπερνούσαν τις 6.000. Ενδεχομένως οι Αθηναίοι τούρκεψαν από βίαιο εξισλαμισμό και η Αθήνα δεν μπόρεσε να αποφύγει το παιδομάζωμα, όπως εξάλλου, προκύπτει από το χρονικό του Λάμπρου. ⁸⁵ Το κακό, επιτείνεται από τις θεομηνίες και την πανώλη που ξεκληρίζουν ολόκληρες οικογένειες. Αδιάψευστα τεκμήρια αποτελούν τα χαράγματα στις κολώνες των αρχαίων μνημείων που αναφέρονται στα ονόματα των απαγχονισθέντων από τους Τούρκους καθώς επίσης ονόματα άλλων που πέθαναν από λοιμούς. Παράλληλη μάστιγα, η πειρατεία. Το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων ανησυχητικό. Τα ανήσυχα πνεύματα έφυγαν για τη Δύση. Η γλώσσα των Αθηναίων ανεμείχθη με των Αρβανιτών, σύμφωνα με τις πληροφορίες του Θεοδόση Ζυγομαλά. ⁸⁶ Δεν υπάρχουν πληροφορίες για ύπαρξη σχολείων.

Πιθανώς τα αρχοντόπουλα να μορφώνονταν με οικοδιδασκάλους ή από τον παπά, με λίγα γράμματα από το Ψαλτήρι.

Μέσα σ' αυτές τις τραγικές συνθήκες της πρώτης Τουρκοκρατίας γεννιέται στο αρχοντικό του Αγγέλου Μπενιζέλου και μετά από πολλές προσευχές η Παρασκευούλα ή Ρεβούλα. Ο πατέρας της ένας απ' τους, δημογέροντες των Αθηνών κι η μητέρα της Συρία από την οικογένεια των Παλαιολόγων. ⁸⁷

Η μικρή Ρεβούλα απόκτησε επιμελημένη μόρφωση κοντά σε ιδιωτικό δάσκαλο, σπάνια περίπτωση για την εποχή, αλλά κυρίως για τα κορίτσια. Κατά το παράδειγμα της μητέρας της αγαπούσε από μικρή τις ελεημοσύνες. Οι γονείς της την υπάνδρευσαν σε ηλικία 14 ετών, από το φόβο του κατακτητή, παρά τις δυσκολίες και αντιδράσεις της και σύμφωνα με το συναξάρι της «έστερξε και ακουσίως συνεζεύχθη νομίμω ανδρί, όστις με το να έτυχε γνώμης σκληράς και σχεδόν απανθρώπου, την έθλιβε καθημερινώς με διάφορους κακώσεις και τιμωρίας. ⁸⁸ Σε ηλικία 17 ετών μένει χήρα, ξαναγυρίζει στο πατρικό και δεν προχωρεί σε δεύτερο γάμο παρά την παρακίνηση των γονέων της.

Η Ρεβούλα τώρα προσανατολίζεται προς τον Θεό εξ ολοκλήρου και προς την πτωχή, ανήμπορη, σκλάβια, ταλαιπωρημένη και παραστρατημένη γυναίκα, προς τα ορφανά, τους αιχμαλώτους, στα σκλαβοπάζαρα, που τους αισθάνεται ν' απλώνουν το χέρι και να ζητούν τη βοήθειά της.

Μετά το θάνατο των γονέων της κληρονομεί την απέραντη περιουσία τους. Το αρχοντικό των Μπενιζέλων που σώζεται ακόμη στην Πλάκα και πολλά κτήματα στα Πατήσια, Περισσό, Καλογρέζα, Φιλοθέη, Ψυχικό και αλλού.

Η αρχοντοπούλα Ρεβούλα με τη χάρη του Θεού παίρνει την γενναία απόφαση να δράση στην τουρκοκρατούμενη Αθήνα. Να ελαφρύνει τον ανθρώπινο πόνο, να μετριάσει τη σκλαβιά, να καταπολεμήσει την αμάθεια. Δεν ενδιαφέρεται για την προσωπική της ησυχία, αλλά για τον πόνο που υπάρχει γύρω της.

Με πρώτο ανθρώπινο πυρήνα τις γυναίκες που εργάζονταν στο πατρικό της σπίτι χτίζει κοντά στη σημερινή Μητρόπολη των Αθηνών, στον περίγυρο της Εκκλησίας του Αγίου Ανδρέα, τον Παρθενώνα της, γύρω στο 1571, στον οποίο αφιερώνει την περιουσία της. ⁸⁹ Η σταυροπηγινή αυτή μονή συνδέεται αρρήκτως με την ιστορία του τόπου επί Τουρκοκρατίας, «ουχί άπαξ καταδιωκομένους επροστάτευσε και περιέσωσε και φυγάδευσε, ουχί άπαξ κατεστράφη υπό των Τούρκων και πριν και αφού η ιδρύσασα ταύτην έπεσε θύμα του ιερού καθήκοντος της». ⁹⁰ Μεγαλύτερη καταστροφή θα υποστεί η Μονή κατά τη Μοροζίνηλα λαίλαπα του 1687. ⁹¹

Παρά τις άπειρες δυσκολίες η «Κυρά τ' Αγγέλου, η Κυρά των Αθηνών, η Μαΐστρα», όπως την αποκαλούσαν, δεν κάμπτεται. Το Μοναστήρι χάρη σ' αυτήν, πλαισιωμένο από μοναχές και τις μοναστηρίσιες, τις εξωτερικές, όπως τις έλεγαν, γίνεται κυψέλη εργασιών. Με εργαστήρια και αργαλειούς, με κεντήστρες, ράφτρες και γυναίκες που εργάζονταν για την επιβίωσή τους. Κι ενώ οι μοναχές είχαν κανονικά κελλιά, η Αγία είχε για τον εαυτό της ένα ασκηταριό, που κατέβαινε με πολλά σκαλοπάτια. ⁹²

Αλλά, η Φιλοθέη δεν φροντίζει μόνο για την ικανοποίηση των υλικών αναγκών των εργαζομένων. Επιθυμεί να κτυπήσει την αμάθεια. Και ιδρύει το πρώτο Σχολείο Θηλέων στη νεώτερη Ιστορία της Ελλάδας και της Ευρώπης, στην ερειπωμένη Αθήνα. Αυτό θα είναι στο εξής η ελπίδα του Γένους, ύστερα από την πτώση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, που θα προστατεύσει τα κορίτσια από την αυθαιρεσία

των Τούρκων και θα προφυλάξει το Γένος από τους εξισλαμισμούς. ⁹³

Θα δυναμώσει την πίστη στη θρησκεία και στον ελληνισμό. Θα φυλάξει ένα πλήθος πτωχές ή ευκατάστατες κόρες στη μονή, στα μετόχια της σε συγγενικά σπίτια ή σε γύρω νησιά. ⁹⁴

Πρωτοποριακή η κίνηση της Φιλοθέης στο χώρο της παιδείας, της φιλανθρωπίας, της κοινωνικής προσφοράς. Μία νέα Βασιλειάδα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί το παιδευτικό και φιλανθρωπικό της συγκρότημα. Με Σχολεία, Γηροκομείο, εργαστήρια και χειροτεχνεία, Νοσοκομείο, ξενώνα, για να φιλοξενούνται οι περαστικοί, ορφανοτροφείο.

Έργο θαυμαστό για μια εποχή δύσκολη στην Ελλάδα, όπως μαρτυρούν ακόμη και ξένοι και ετερόδοξοι, ακόμη και ο «καθολικός επίσκοπος Ζακύνθου Δημήτρης Φερούσης, Φιλοθέη Μπενιζέλου η Αθηνιώτισσα, Αθήναι 2006, 3" έκδοση, σ. 243.

Paulo Del Grasso, σε επιστολή που απηύθυνε στο Δόγη της Βενετίας. ⁹⁵ Φαινόμενο στην παγκόσμια ιστορία της παιδείας και κοινωνικής προνοίας. Κι όλα αυτά, αγνοώντας τις επικρίσεις και τους ψιθυρισμούς. Συγκινητικές οι μαρτυρίες της εποχής. Κι όταν χάρη στη φιλανθρωπία της Φιλοθέης άδειαζαν οι αποθήκες και τα κελλάρια της Μονής, η Φιλοθέη με πίστη αντιμετώπιζε τους γογγυσμούς των μοναχών. Κι η βοήθεια έρχεται αναπάντεχα από διάφορα μέρη ακόμη κι απ' τους Έλληνες της Βράϊλας της Ρουμανίας, που επισκέφθηκαν τη Μονή. Η Φιλοθέη αναζωσμένη το ράσο της τρέχει ασταμάτητα, από τον κατή στο βοεβόδα, κι απ' τον φλαμπουριάρη στο σούμπαση. Αγοράζει απ' τα σκλαβοπάζαρα παρθένες, βοηθάει αιχμάλωτες να δραπετεύσουν, δίνει μπαξίσια και παίρνει χριστιανές από τα χαρέμια. Κι όλες τις φυγαδεύει με ανθρώπους δικούς της στα νησιά, στην Άνδρο και στη Τζια, στα μετόχια που έκτισε γι' αυτό το σκοπό. Κι από εκεί ήσυχα τις στέλλει στις πατρίδες τους. ⁹⁶

Τα βενετικά Αρχεία μας παρέχουν πολύτιμες ιστορικές ειδήσεις για τη φιλανθρωπική δράση της Αγίας. ⁹⁷ Οι προσπάθειες της Αγίας σε όλους τους τομείς πρωτοποριακές. Ήδη από τον 16° αιώνα η Φιλοθέη είχε λύσει το θέμα των φυλετικών διακρίσεων. Βοηθούσε αδιακρίτως Έλληνες και Τούρκους, πιστούς και απίστους. Ακόμη και Τουρκάλες κατέφευγαν στο Μοναστήρι της και κάποιες από αυτές έγιναν χριστιανές και μοναχές, γεγονός που εξήπτε περισσότερο την μανία των Τούρκων εναντίον της. Συλλαμβάνεται, φυλακίζεται, υφίσταται μαρτύρια. Η ίδια γράφει: «... καθ' εκάστην ώραν με έδιδαν μαρτύριον να γίνω τούρκισσα, εγώ τε και οι αδελφές ή να με καύσουν». ⁹⁸ Για τον σκοπόν αυτόν υποχρεώνεται να δώσει στους Τούρκους «ογδοήκοντα χιλιάδες άσπρα», γεγονός που οδήγησε το μοναστήρι σε χρέος βαρύτατο. Πιεσμένη από την ανάγκη αυτή, η Φιλοθέη επιτυγχάνει τους σκοπούς της αναπτύσσοντας όχι απλώς δημόσιες αλλά διεθνείς σχέσεις. Κι απευθύνεται με επιστολή της στο Δόγη της Βενετίας και στη Γερουσία της Βενετίας, ζητώντας βοήθεια για να εξοφλήσει το χρέος των εξήντα χιλιάδων άσπρων, που χρεωστούσε η μονή. Η επιστολή της αυτή σώζεται στα Αρχεία της Βενετίας. ⁹⁹ Μετά από εξονυχιστική εξέταση του θέματος, η Γερουσία της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας αποφασίζει στις 7.8.1583 με 147 ψήφους υπέρ και 2 κατά να δοθεί επιχορήγηση, 200 χρυσών τζεκινίων κι έτσι η Μονή ανακουφίστηκε από την αγωνία του Τούρκου. ¹⁰⁰ Κι ο Μέγας Λογοθέτης Ιέραξ, ο οποίος εστάλη από την Κωνσταντινούπολη στην Αθήνα, θαύμασε την εργασία της Φιλοθέης, της σπουδαίας και δυναμικής γυναίκας που κρυβόταν κάτω από το ράσο. Βεβαίως, για το γιγάντιο έργο της γνώρισε και τον φθόνο, ακόμη κι από τους συμπατριώτες της, όπως προκύπτει από την ακολουθία της: ¹⁰¹ «Οι αττικοί ... τας μεν αρετάς μισούσιν τας δε κακίας φιλούσι ... δια τούτο ουν και αυτή σιωπή πολλές ύβρεις ακούουσα, ως ήχους θαλάττης, κλύδωνι μαινομένης...». Αυτός, δυστυχώς, είναι πάντοτε ο φόρος των μεγάλων ιδανικών. Αλλά, κι οι Τούρκοι ποτέ δεν χώνεψαν τούτη την καλόγρια, που είχε μετατρέψει το μοναστήρι σε εστία εθνικής ακτινοβολίας. Η αυταπάρηση και οι θυσίες της ήταν μία πρόκληση γι' αυτούς. Ζητούσαν διαρκώς ευκαιρία να την εξοντώσουν. ¹⁰² Έτσι, στις 2 Οκτωβρίου του 1588, παραμονή της γιορτής του Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτου, κατά την ολονυκτία μπήκαν πέντε Τούρκοι σαν σίφουνες στην Εκκλησία, «ήρπασαν την Φιλοθέη και από τας περισσός μάστιγας και τα τραύματα την άφησαν σχεδόν ημιθανή». ¹⁰³

Έζησε η Αγία μέχρι τις 19 Φεβρουάριου 1589, μέρες μαρτυρικές και ποτέ δεν συνήλθε από τις φρικτές κακώσεις. Πέρασε στη χορεία των νεομαρτύρων που πότισαν με το αίμα τους το δένδρο της δικής μας ελευθερίας. ¹⁰⁴ Μετά το θάνατό της ευωδίασε ο τόπος όπου την είχαν αποθέσει και μετά ένα χρόνο βρέθηκε το σώμα της ακέραιο. Το μοναστήρι συνέχισε τη δράση του μέχρι τις ημέρες της Επανάστασης με δάσκαλο κάποιον καλόγηρο Παΐσιο. ¹⁰⁵ Μετά από δέκα χρόνια το Πατριαρχείο ανακήρυξε την Φιλοθέη Αγία και όρισε ημέρα της μνήμης της την 19η Φεβρουάριου, «ίνα μη ο πανδαμάτωρ χρόνος λήθην των ανδραγαθημάτων αυτής προξενήση» ¹⁰⁶, αναφέρεται στο συνοδικό έγγραφο.

Η Αγία Φιλοθέη λάμπρυνε με την προσωπικότητα, το έργο, την πνευματική της ακτινοβολία ολόκληρο τον 16° αιώνα στην Αθήνα και αναστήλωσε τους γυρμένους από τη σκλαβιά Έλληνες.

Άραγε, πόσες τέτοιες προσωπικότητες έχει να επιδείξει η παγκόσμια Ιστορία σαν της «Κυράς, τ' Αγγέλου, της Μαΐστρας», της Φιλοθέης Μπενιζέλου;

⁸² Ζωή Γκενάκου, Η επανάσταση μιας γυναίκας. Φιλοθέη Μπενιζέλου, έκδοση Συλλόγου των Αθηναίων, Αθήνα 1985, σ. 11.

⁸³ ο.π.

⁸⁴ ο.π.

⁸⁵ ο.π., σ. 12, όπου υποσημείωση 1 και σ. 13.

⁸⁶ ο.π., σ. 14.

⁸⁷ ο.π., σ. 15.

⁸⁸ Βλ. ο.π., σ. 16, υποσημείωση 2.

⁸⁹ Ζωή Γκενάκου, ο.π., σ. 17.

⁹⁰ Δημήτρης Φερούσης, Φιλοθέη Μπενιζέλου η Αθηνιώ-

τισσα, Αθήναι 2006, 3" έκδοση, σ. 243.

⁹¹ ο.π.,

⁹² Ζωή Γκενάκου, ο.π., σελ. 18, όπου σχεπική υποσημείωση 1.

⁹³ Καλλιρρόης Παρέν, Ιστορία της Γυναίκας 1530 - 1896, σ. 8.

⁹⁴ Δ. Φερούσης, ο.π., σ. 198.

⁹⁵ Ζωή Γκενάκου, ο.π., σ. 19.

⁹⁶ ο.π., σ. 29.

⁹⁷ Σοφία Χατζηδάκη, Αγία Φιλοθέη η οσιομάρτυς, Αθήναι 1973, σ. 15, ανάπτυπον.

⁹⁸ Βλ. Κ. Μέρτζιος, Η οσία Φιλοθέη, περ. «Ελληνικά», τ. ΙΓ',

Θεσσαλονίκη 1954, σ. 122 κ.ε.

⁹⁹ Ζωή Γκενάκου, ο.π., σ. 25.

¹⁰⁰ ο.π.

¹⁰¹ ο.π., σ. 26 - Βλ. και ο.π., σ. 61, Ακολουθία της Αγίας.

¹⁰² Ζωή Γκενάκου, ο.π. σ. 27.

¹⁰³ Ακολουθία, ο.π., σ. 61.

¹⁰⁴ Ζωή Γκενάκου, ο.π.

¹⁰⁵ ο.π., σελ. 28.

¹⁰⁶ Δ. Φερούσης, ο.π., σ. 238.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΑΣΤΑΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΧΙΑΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Υπό Μαρίας-Ελευθερίας Γ. Γιατράκου Δρ. Φιλ. Πανεπιστημίου Αθηνών



Η Χίος μας, κειμένη ως γνωστόν πλησίον των Μικρασιατικών ακτών, μία των μεγαλύτερων και ωραιότερων νήσων του Αιγαίου, κατέστη αναμφιβόλως παγκοσμίως γνωστή, όχι μόνον διότι ανέκαθεν υπήρξεν «καλλίστη της εμπορίας και φιλεργίας και φιλομουσίας εστία», αλλά για την τραγική κυρίως συμφορά που την έπληξε το δεύτερο έτος, της Επαναστάσεως (1822).

Η συμφορά αυτή της νήσου απασχόλησε την επιστήμην συγκίνησε λογοτέχνες και ζωγράφους και συγκέντρωσε από των πρώτων ήδη εκείνων τραγικών στιγμών την δημοσιογραφία χάρι της ενημέρωσης της διεθνούς κοινής γνώμης. Έτσι δημιουργήθηκε μια πλουσιοτάτη για το θέμα αυτό βιβλιογραφία, η οποία με την πάροδο των χρόνων αυξάνεται, αν μου επιτρέπεται, ως χιονοστιβάδα που κυλινδρούται στη ροή του χρόνου.

Η βιβλιογραφία αυτή θα έχει πάντοτε χρησιμότητα, εάν είναι συγκεντρωμένη σε ειδικό δημοσίευμα. Η περί Χίου βιβλιογραφία γενικότερα οφείλεται εν πολλοίς στον πατριωτισμό του Φιλίππου Αργέντη, στην ακάματη ερευνητικότητα του Ιωάννη Βλαχογιάννη. Πολλά επίσης οφείλει η Χίος εις τον Χίον Καθηγητήν Κων/νον Άμανταν και εις τον Στέφανον Δ. Κριββάδα. Και η ομιλούσα με όλη την αγάπη για την Χίο συντάξε βιβλιογραφία, με αναφορά στην Επανάσταση και Καταστροφή της Χίου (1822), που δημοσιεύθηκε στον 21° τόμο του Δελτίου της Ιστορικής και Εθνολογικής εταιρείας της Ελλάδος.

Κατά την συγκέντρωση υλικού για τη σύνθεση της βιβλιογραφικής μου αυτής μελέτης συνάντησα ένα βιβλίο που αποτελεί ιστορική πηγή, αφού ο συγγραφέας του, οκτάχρονο παιδί κατά το 1822 έζησε ως αυτόπτης και παθών τα τραγικά γεγονότα της καταστροφής και σφαγής. Πρόκειται για τον Χριστόφορο Πλ. Καστάνη. Το 1851 δημοσιεύει ένα βιβλίο στη Φιλαδέλφεια με τον τίτλο: «The Greek exile or the captivity and escape of Christophorus Plato Castanis, during, the massacre on the island of Scio by the Turks, together with various adventures in Greece and America, written by himself, Philadelphia 1851». Το ίδιο βιβλίο του Χριστόφορου Πλάτωνος Καστάνη επανεκδίδεται το 1853 στη Φιλαδέλφεια με διαφορετικό τίτλο: «History of the massacre on the island of Scio by the Turks with various adventures in Greece and America, Philadelphia 1853».

Πριν από τη δημοσίευση του παραπάνω βιβλίου το οποίο ασφαλώς προκάλεσε το ζηρό ενδιαφέρον των αναγνωστών, ώστε να επανεκδοθεί, ο Καστάνης δημοσίευσε και άλλο βιβλίο το 1844, με τίτλο : Christophorus Pl. Castanis Interpretation of the attributes of the Principal fabulous deities, with an essay on the History of Mythology originally given in lectures, by Christophorus Plato Castanis of Scio, Greece, Portland 1844.

Ύστερα από συστηματική προσπάθεια εντοπίσαμε ό.π. από το πρώτο βιβλίο του Καστάνη που αναφέρεται στην Καταστροφή και στις σφαγές της Χίου σώζονται τέσσερα αντίτυπα. Το ένα βρίσκεται στην (Βρεταννική βιβλιοθήκη) του Βρεταννικού Μουσείου με τον τίτλον: The Greek Exile κλπ και με όμοιο τίτλο βρίσκονται αντίτυπα στην Εθνική Βιβλιοθήκη και στη Βιβλιοθήκη Χίου «Αδαμάντιος Κοραής» και το βιβλίο που ευρίσκεται στη βιβλιοθήκη «Κοραή» περιέχεται στην αξιόλογη από πλευράς αριθμού και ποιότητας βιβλίων, βιβλιοθήκη του γνωστού Χίου λόγιου Φιλίππου Παντ. Αργέντη. «Ex libris Philippi Panteleonis Argenti, Chiensis».

Το αντίτυπο που βρίσκεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη φέρει ιδιόχειρη αφιέρωση του συγγραφέα, προς τιμήν του διδασκάλου του Νεοφύτου Βάμβα, αγγλιστί και ελληνιστί. «To Prof. N. Bambas with the best regards of his pupil. G.P. Castanis, και ελληνιστί» «Τω σεβασμιωτάτω μοι διδασκάλω Νεοφύτω Βάμβα». Το αντίτυπο που βρίσκεται στη Βιβλιοθήκη «Αδ. Κοραή» της Χίου φέρει επίσης ιδιόχειρη αφιέρωση του συγγραφέα.

To my kind friend Nicolaos Petrokokkinos. The friend Chr. Pl Castanis» και ελληνιστί «Τω φίλω μοι Κυρίω Νικολάω Πετροκοκκίνω, ο συγγραφέας».

Το αντίτυπο που βρίσκεται στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη εκδόθηκε το 1853 με τον δεύτερο τίτλο, History of the massacre of the Creek, κλπ όπως προαναφέρθηκε.

Το βιβλίο του που δημοσιεύθηκε το 1844 στο Portland με βασικό τίτλο «History of the Mythology» εντοπίστηκε στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη και ένα άλλο βρήκε σε παλαιοπωλείο της Αμερικής τα τελευταία χρόνια ο ευρισκόμενος εκεί Χίος επίσκοπος, Χριστόδουλος Μιχαλάκης.

Ο Καστάνης φαίνεται ευγενής και ευγνώμων άνθρωπος, αφού το βιβλίο του για τον Έλληνα εξόριστο, ουσιαστικά για τις σφαγές της Χίου αφιερώνει αγγλιστί στις Κυρίες της Αμερικής που έσπευσαν και ανακούφισαν την Ελλάδα που είχε εγκαταλειφθεί στην απαραδειγμάτιστη όπως αναφέρει μοχθηρία του Μωάμεθ και πρόσφεραν με αμερόληπτα συναισθήματα χριστιανικής φιλανθρωπίας και δίδωσαν από τα βάσανα και την πείνα τις καταδικωμένες θυγατέρες της Ελλάδας.

Τελειώνει την αφιέρωσή του με τα εξής:
«Δεχθείτε αυτήν την εργασίαν ως ένα σύμβολον της αγάπης και ευγνωμοσύνης προς τας κυρίας και δεσποινίδας, οι οποίαι έχονν διδάξει δι' υμών την καρδίαν της Ελλάδος να κτυπά ανταποκρινομένη εις την καρδίαν της Columbia».

Με ευγνωμοσύνη και σεβασμόν
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΛ. ΚΑΣΤΑΝΗΣ

Το βιβλίο αυτό, όπως αναγράφεται στις πρώτες σελίδες, έχει νομική εγκυρότητα. Σύμφωνα με πράξη του Κογκρέσου και ειδική δικαστική πράξη καταχωρήθηκε το 1850 στο ειδικό για το σκοπό αυτό, γραφείο της ανατολικής περιοχής της Πενσιλβανίας. Το βιβλίο του που αναφέρεται στην ελληνική Ιστορία της Μυθολογίας αφιερώνεται απ' τον Καστάνη στους πρωταγωνιστές της Ελλάδος στο συμβούλιο της Αμερικής ως μικρή αναγνώριση εκ μέρους της χώρας του.

Με ειδική πράξη του Κογκρέσου, του έτους 1844, κατετέθη από τον συγγραφέα στο ειδικό Γραφείο Δικαστηρίου της περιοχής του Maine.

Ας γυρίσουμε όμως στο βιβλίο του, ο Έλληνας εξόριστος. Στην αρχή υπάρχουν αναλυτικά τα περιεχόμενα του βιβλίου που και μόνον αυτά αν προσέξει κανείς έχει μπροστά του την περιληπτική εικόνα όλου του βιβλίου. Μετά παραθέτει για το πρόσωπό του συστατικές επιστολές διαπρεπών προσωπικοτήτων μέσα από τις οποίες διαφαίνεται η προσωπικότητα, η μόρφωση, το ήθος του. Αξίζει να μνημονεύσουμε τα ονόματα αυτών που τον συστήνουν. Τον ιεραποστόλου J.H.Hill και δασκάλου του και του Κυβερνήτη της Μασσαχουσέτης και αργότερα Υπουργού, του Everett.

Από τη συστατική επιστολή του J.H.Hill προκύπτει ότι πολύ τιμούσαν και αναγνώριζαν στην Ελλάδα και στο εξωτερικό τον δάσκαλό του Χριστόφορου Καστάνη, τον ιερωμένο σπουδαίο διδάσκαλο, Νεόφυτο Βάμβα, ο οποίος είχε δώσει επίσης συστατική επιστολή στον Καστάνη για να ακολουθήσει σπουδές και όπως προκύπτει από την επιστολή στο Κυβερνήτη της Μασσαχουσέτης, Everett, ο Καστάνης είχε σπουδάσει στην Αμερική, είχε αποκτήσει τον τίτλο του εκπαιδευτή και Λέκτορα της Αρχαίας και Νέας Ελληνικής γλώσσας και Φιλολογίας.

Εκτιμώντας τη σημασία του βιβλίου αυτού ως πολύτιμης άμεσης ιστορικής πηγής ξεκίνησα τη μετάφρασή του πιστεύοντας στον πλούτο των ιστορικών του ειδήσεων, άλλες όμως ερευνητικές ασχολίες δεν μου επέτρεψαν να πραγματοποιήσω την επιθυμία μου την οποία όμως πρόθυμα έκανε πραγματικότητα ο Χρήστος Γιατράκος, έτσι το βιβλίο αυτό είναι προστό σε όλους από το 2001 μεταφρασμένο και στην ελληνική γλώσσα.

Θα άξιζε όμως να παρακολουθήσουμε έστω και με συντομία τη βιοτροχιά του Χριστόφορου Καστάνη. Έτσι θα εκτιμήσουμε ίσως καλύτερα την αυθεντικότητα των ιστορικών ειδήσεων και μαρτυριών που προέρχονται από ένα άδολο οκτάχρονο κατά το 1822 Χιωτόπουλο, που βίωσε στιγμή προς στιγμή όλα τα τραγικά γεγονότα της Καταστροφής και των Σφαγών της Χίου και που με περηφάνεια παραθέτει τη φωτογραφία του στο βιβλίο του περί Ιστορίας της Μυθολογίας που δημοσίευσε το 1844 στο Portland, φορώντας την εθνική ελληνική ενδυμασία, με σπαθί στη ζώνη, με βλέμμα καθαρό και ηρωικό τίτλο και υπογραφή ως εξής:
Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ
και με ιδιόχειρη σημείωση

Ο φίλος σας Χριστόφορος Π. Καστάνης

Όπως ο ίδιος μας πληροφορεί γεννήθηκε την 1η Απριλίου 1814 στη Χίο. Οι σπουδές του είχαν θρησκευτικό χαρακτήρα, αφού για πρώτο δάσκαλό του είχε κάποιο ιερέα της Παναγίας προφανώς της Λατομίτσας όπως φαίνεται από όλες τις πληροφορίες που μας παρέχει.

Οι τρεις μεγαλύτεροι αδελφοί του παρακολουθούσαν μαθήματα στο Πανεπιστήμιο της Χίου, όπως

αποκαλεί την ιστορική Σχολή της Χίου στην οποία τώρα ευρισκόμαστε. Όπως μας πληροφορεί ο Καστάνης εκεί φοιτούσαν φοιτητές και από την Αμερική και το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών ήταν οκτακόσιοι, τα προσόντα των φοιτητών ήταν ισότιμα με εκείνα των φοιτητών των ευρωπαϊκών Κολλεγίων. Η βιβλιοθήκη της εποχής είχε περίπου εξήντα χιλιάδες μελέτες, στην πλειονότητά ελληνικές, διέθετε τυπογραφείο και εργαστήριο με διάφορα όργανα.

Δύο μικρότεροι αδελφοί του δεν παρακολουθούσαν σχολείο ενώ οι δύο αδελφές του είχαν δασκάλα μία μοναχή. Ο ίδιος στη συνέχεια έχει δασκάλα μία τυφλή αλλά έξυπνη, όπως τη χαρακτηρίζει μοναχή.

Αργότερα είχε δάσκαλο κάποιο Θεσσαλό Δημητριάδη, που του ενέπνευσε την αγάπη για τη μάθηση και επειδή είχε σχέσεις με τη Φιλική Εταιρεία, μοχθούσε να του αποκαλύψει τη δόξα και το μεγαλείο των προγόνων του. Όταν ξέσπασε όμως η ελληνική επανάσταση ο δάσκαλός του αυτός αναχώρησε για τη Θεσσαλία. Ο Καστάνης λουπόν ανήκε σε πολύτεκνη οικογένεια που είχε προφανώς επτά παιδιά από τις περιγραφές της οικίας τους, του εξοχικού τους, των κτημάτων, των ασημικών τους πρόκειται για πλούσια οικογένεια, με επιχειρήσεις του πατέρα του στο εξωτερικό. Έζησε την καταστροφή της Χίου (1822) οκτάχρονο παιδί, τις οποίες περιγράφει με ζωντάνια σε ώριμη πια ηλικία, το 1851, σε ηλικία δηλαδή περίπου 36 ετών, με κρίση και σκέψη καθαρή, διαθέτοντας και μόρφωση αξιόλογη.

Όπως ο ίδιος αφηγείται η οικογένειά του μαζί με άλλες πέρασε πολλές περιπέτειες για να σωθεί. Ο ίδιος συνελήφθη από τους Τούρκους, και πωλήθηκε στον Σαλιμάν Αγά για πενήντα πιάστρες και μια αρνίσια μπριζόλα. Αντί του ονόματος Χριστόφορος του δόθηκε το όνομα Μουσταφάς. Άλλαξε διαδοχικά τέσσερα αφεντικά. Ξέφυγε από το τελευταίο και κατόρθωσε τελικά να καταφύγει στη Πάρο και έπειτα στην Σύρο. Από εκεί έζησε πολλές περιπέτειες πηγαίνοντας στο Ναύπλιο, Πελοπόννησο, νησιά του Σαρωνικού.

Στο Ναύπλιο άρχισε να σκέπτεται να ταξιδέψει στην Αμερική, αφού το 1825 σε ηλικία δηλαδή έντεκα ετών προσελήφθη στην υπηρεσία του Αμερικανού Φιλέλληνα Howe, χειρουργού, αλλά που διέθετε επίσης πέννα Ιστορικού, με τις συστάσεις των Χίων Γλαράκη και Ζενούς Δαμαλά. Ο Καστάνης βοήθησε πολύ τον Howe για την περίθαλψη πασχόντων Ελλήνων.

Μετά από τη ναυμαχία του Ναυαρίνου ταξίδεψε μαζί με τον Howe στην Αμερική. Μαζί του ταξίδεψαν για την Αμερική και άλλα Χιωτόπουλα και Ελληνόπουλα, αφήνοντας τα σπίτια τους στη Χίο, Κωνσταντινούπολη, Χίο, Μέγαρα. Εφθασαν στη Νέα Υόρκη, όπου επικρατούσε φιλελληνισμός που εκδηλωνόταν ποικιλοτρόπως. Από τη Νέα Υόρκη, ο Καστάνης ταξίδεψε στο New Haven κι εκεί συνάντησε τους Χίους αδελφούς Γαλάτη και Ράλλη. Μαζί τους ταξίδεψε στη Βοστώνη και φιλοξενήθηκε στο σπίτι του πατέρα του Howe. Με τη βοήθεια των κυριών της Βοστώνης, στις οποίες όπως προαναφέρθηκε αφιέρωσε ευγνωμώνως το βιβλίο του, φοίτησε στο Mount Pleasant Classical Institution στο Amherst, στο οποίο φοιτούσαν επίσης αρκετοί Έλληνες και μετέπειτα επιφανείς λόγιοι. Μετά από σπουδές δύο χρόνων επέστρεψε στη Βοστώνη και εργάστηκε στο τυπογραφείο των Crocker and Brewster's αλλά αναγκάστηκε να επιστρέφει στην Ελλάδα γιατί δεν τον ευνοούσε το κλίμα.

Είχε συγκινητική συνάντηση με τη μητέρα του κι' έμαθε για τους οικείους του. Παρακολούθησε μαθήματα Αρχαίων Ελληνικών από κάποιο Καθηγητή από τη Σμύρνη. Στην Αθήνα, φοίτησε στα σχολεία των Αμερικανών μισιοιναρίων Roberton, Hill και King που είχαν άριστους δασκάλους με παγκόσμια αναγνώριση. Έμεινε εκεί μέχρι το 1835 παρακολουθώντας κλασικά μαθήματα. Στη συνέχεια φοίτησε στο Γυμνάσιο της Ερμουπόλεως, στη Σύρο. Με την έγκριση του διδασκάλου του Νεοφύτου Βάμβα επέστρεψε στην Αμερική προς εμπλουτισμόν των γνώσεών του.

Συνάντησε ξανά στη Βοστώνη το φιλέλληνα ιατρό Howe, Διευθυντή τότε του Ασύλου τυφλών και τον βοήθησε, διδάσκοντας συγχρόνως ελληνικά στη Βοστώνη και στο Cambridge. Ταξίδεψε σε διάφορα μέρη της Αμερικής δίνοντας διαλέξεις, διδάσκοντας και δημοσιεύοντας εργασίες, προσπαθώντας να διαφωτίσει τους Αμερικανούς για το δίκαιον του Ελληνικού Αγώνα.

Ο Χριστόφορος Πλ. Καστάνης με το βιβλίο του «The Greek Exile», ο Έλληνας εξόριστος δεν συνθέτει μόνον την αυτοβιογραφία του και τις περιπέτειές του, που εξάλλου είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένες με την καταστροφή και σφαγή της Χίου, αλλά αναφέρεται στη γενεαίρα του στη Χίο διεξοδικά παρέχοντας πλήθος ιστορικών πληροφοριών. Αναφέρεται στις αρχαιότητες της Χίου, στους επιφανείς άνδρες που ανέδειξε από την αρχαιότητα μέχρι την εποχή του κάνοντας συγχρόνως εμβριθείς και κριτικές παρατηρήσεις. Αναφέρεται λεπτομερώς στην ελληνική επανάσταση, στα αίτια, στις αντιδράσεις των Ελλήνων. Με κάθε λεπτομέρεια αναφέρεται στην εξέγερση της Χίου, στο ρόλο των Σαμίων, στις θηριώδεις αντιδράσεις των Τούρκων, στην άφιξη του τουρκικού στόλου κατά τα ξημερώματα της Μεγάλης Πέμπτης, 11 Απριλίου του 1822.

Περιγράφει τις τραγικές προσπάθειες των Χίων για να σωθούν στις οικίες των Προξένων, χωρίς πάντοτε να δικαιώνονται από αυτούς οι προσδοκίες τους.

Συγκλονίζουν οι σκηνές των σφαγών των κατοίκων της Χίου, όπως τις περιγράφει ο Χρ. Πλ. Καστάνης. Ξεπερνούν την πιο τολμηρή ανθρώπινη φαντασία.

Ακολουθούν η πώληση του συγγραφέα, οι φρικαλεότητες που έζησαν όσοι πωλήθηκαν ως δούλοι, μας πληροφορεί για τις σφαγές στο ακρωτήριο Μελανιάς και την προσπάθεια εξισλαμισμού των νεαρών ελληνόπουλων που αρπάχθηκαν από τους Τούρκους και οδηγήθηκαν στα τουρκικά σχολεία, όπου δίδασκαν Δερβίσηδες (=Τούρκοι μοναχοί). Παρέχει ο Καστάνης πληροφορίες για τις διάφορες κατηγορίες των Δερβίσηδων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι πληροφορίες του Καστάνη για τους ευρωπαίους προξένους τους οποίους χαρακτηρίζει ως όργανα της τουρκικής δολιότητας. Στη συνέχεια αναφέρεται διεξοδικά στο λοιμό που επακολούθησε και που πραγματικώς παρουσιάζει ιστορικό ενδιαφέρον.

Σπουδαίες εξάλλου είναι οι ειδήσεις για την εκδίκηση του Κανάρη και την πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας. Συγκλονιστικές οι σκηνές που εκδιπλώνει από την πυρπόληση των Μαστοχοχωριών από τους Τούρκους και την ολοσχερή καταστροφή τους. Τραγική η εικόνα της Χίου μετά την καταστροφή. Περιγράφονται σκηνές εγκατάλειψης της Χίου από τους κατοίκους της. Ιδιαίτέρως ενδιαφέρουν οι ειδήσεις του Καστάνη για τον τότε αμερικανικό φιλελληνισμό, με κύριο εκφραστή του τον προαναφερθέντα μεγάλο Αμερικανό Φιλέλληνα χειρουργό ιατρό και ιστορικό Samuel Gridley Howe.

Με γραφίδα πεπειραμένου θαλασσοπόρου μας περιγράφει ο Καστάνης το ταξίδι του στην Αμερική, παραλληλίζοντάς το με την Οδύσσεια. Και πάλι για το ταξίδι επιστροφής του στην Ελλάδα από την Αμερική κάνει αναφορές στην Οδύσσεια. Στη συνέχεια προσφέρει πλήθος ειδήσεων για την ελληνική επανάσταση. Τις κατά τόπους εξεγέρσεις και τα αποτελέσματά τους.

Ιδιαίτέρως ενδιαφέρουν οι ιστορικές ειδήσεις του για τη μετεπαναστατική Ελλάδα, για την Οθωνική και Καποδιστριακή περίοδο. Σημαντικές οι ειδήσεις που μας δίνει για την παιδεία στην Αμερική κατά την εποχή εκείνη. Και επί πλέον αναφέρεται διεξοδικά στην ελληνική γλώσσα, σε φιλογολικά ζητήματα και εξηγεί τους λόγους της ευρείας εξάπλωσης της ελληνικής φυλής.

Σε προσάρτημα του βιβλίου παραθέτει, δοκίμιο σχετικά με την προφορά της ελληνικής γλώσσας. Πρόκειται για αξιόλογο κείμενο Γλωσσολογίας.

Ασχολείται και με την Αγγλική Γλωσσολογία, την Κυριακή Προσευχή με απόδοσή της στην Αγγλική και αφιερώνει κάποιες σελίδες του για το ελληνικό δημοτικό τραγούδι.

Στο άλλο βιβλίο του που δημοσιεύθηκε προγενέστερα, το 1844 στο Portland με τίτλο Interpretation of the attributes of the principal deities with an Essay in History of Mythology, τα θέματα που θίγει παρουσιάζουν πλουραλισμό, ξεκινώντας από την ελληνική μυθολογία τη γνώση της οποίας θεωρεί απαραίτητη για τους λόγιους και κλασικούς φιλόλογους. Αναφέρεται στον J. Milton, στον Όμηρο, στον Lord Byron. Εκτενής και εδώ η αναφορά του στην Οδύσσεια.

Ασχολείται με τη φιλοσοφική διάσταση της Σφίγγας.

Και η κατακλείδα του ενισχύεται από δοκίμια ποικίλων θεμάτων.

Ο Χριστόφορος Πλάτωνας Καστάνης, το Χιωτόπουλο που γεννήθηκε το 1814 και φοίτησε σε αυτήν την ιστορική Σχολή της Χίου που τώρα βρισκόμαστε, που δοκίμασε όλη την τραγικότητα της καταστροφής της Χίου που είχε οδυσσειακές προεκλήσεις, που συνεργάστηκε με τον ιατροφιλόσοφο Δρ. Howe, σπούδασε στην Αμερική, δίδαξε σε Ανωτάτα Εκπαιδευτικά ιδρύματα, της Αμερικής, συνέγραψε βιβλία, έδωσε διαλέξεις στην Αμερική υπέρ του δικαίου του Ελληνικού Αγώνα.

Δείγμα ευφύους τέκνου της Χίου μας ο Χριστόφορος Καστάνης, με ατσάλινη θέληση, αποδεικνύει με όσα έζησε και έπαθε ότι ο άνθρωπος είναι προικισμένος με ασύλληπτα χαρίσματα και δυνατότητες τα οποία αν αξιοποιήσει μπορεί να μεγαλοπυρνώσει μέσα από τραγικές στιγμές και να τιμήσει την πατρίδα του, όπως συνέβη με τον ίδιο.

Ο Έλληνας εξόριστος του Χριστόφορου Πλ. Καστάνη μοιάζει με μυθιστόρημα, είναι όμως μια ζωντανή ιστορική πηγή με πλήθος ειδήσεων για τη νεότερη ελληνική και χιακή ιστορία.

Κάτω άπ ' τó λάβαρο τής αλήθειας

«...Ήταν μου πειράζουν τήν πατρίδα καί θρησκεία μου, θά μιλήσω, θά ’νεργήσω κι ό,τι θέλουν άς μου κάνουν... Κι αύτεινή ή πατρίδα δεν λευτερώθη με παραμυθία, λευτερώθη μ’ αίματα καί θυσίες. Κι όσο αγαπώ τήν πατρίδα μου, δεν άγαπώ άλλο τίποτας». (Μακρυγιάννης).

Η ΕΘΝΕΡΓΕΣΙΑ ΤΟΥ 1821 Εορτή του έθνους, εορτή τής Πίστεως



Η 25η Μαρτίου είναι διπλή εορτή, εορτή εθνική καί εορτή θρησκευτική: επέτειος τής Επανάστασης του 1821 καί έορτή του Εύαγγελισμού τής Θεοτόκου. Αυτό, βεβαίως, είναι πολύ γνωστό καί εξάιρεται μέ κάθε εύκαιρία κάθε χρόνο τέτοια ήμερα.

Αυτό που συνήθως δεν συνειδητοποιούμε είναι ότι στήν πραγματικότητα καί ή ίδια ή επέτειος τής Επανάστασης του 1821 είναι διπλή εορτή: Εορτή του έθνους πού ξεσηκώθηκε, αλλά καί εορτή τής πίστewς πού κράτησε τό έθνος ζωντανό τέσσερις αιώνες κάτω από τόν τουρκικό ζυγό.

Έπί τετρακόσια σχεδόν χρόνια τό ελληνικό έθνος ζούσε κάτω από συνθήκες άνείπτωτης σκλαβιάς. Οί Έλληνες ήσαν οί «ραγιάδες», καί δέν τούς επιτρεπόταν νά λησμονήσουν ούτε στιγμή αυτή τήν αδήριτη πραγματικότητα. Αναφέρεται ότι υπήρχε γιά τούς ραγιάδες ακόμη καί ειδικός τρόπος νά κάθονται στά ύποζυγια, ώστε ευθύς μέ τό πού θά έβλεπαν στόν δρόμο τους Τούρκο, νά μπορούν νά κατέβουν από αυτά στή στιγμή καί νά προσκυνήσουν.

Καί σάν νά μήν έφθαναν οί κάθε λογής ταπεινώσεις, οί Έλληνες είχαν νά αντιμετωπίσουν καί τή βαρύτατη φορολογία πού επέβαλε ή τουρκική διοίκηση καί ή αυθαιρεσία των κατά τόπους αρχόντων. Δέν είναι τυχαίο τό γεγονός ότι μέχρι σήμερα συνηθίζουμε νά αποκαλούμε κάθε νέο φόρο «χαράτσι», από τήν ονομασία του βαρύτατου φόρου πού ήσαν υποχρεωμένοι νά καταβάλλουν όλοι οί μη μουσουλμάνοι υπήκοοι τής Όθωμανικής Αυτοκρατορίας ήδη από τήν ηλικία των πέντε ετών...

Όσο όμως βαριά καί άν ήσαν ή φορολογία, ό βαρύτερος φόρος πού κατέβαλε τό έθνος στά τετρακόσια χρόνια τής σκλαβιάς δέν ήταν φόρος σέ χρήμα' ό βαρύτερος φόρος ήταν αυτός πού έχει δικαίως ονομαστεί «φόρος αίματος»: τό βάρβαρο παιδομάζωμα, πού μέσα σέ τρεις αιώνες απέσπασε βίαια από τόν εθνικό κορμό περί τό ένα εκατομμύριο Ελληνό-πούλα.

Έδώ θά άξιζε ίσως νά κάνουμε μιά παρενθετική παρατήρηση: Κανονικά, θά πιστεύαμε ότι δέν θά έπρεπε νά υπάρχει άνθρωπος πού νά μήν φρίττει, αναλογιζόμενος τήν απίστευτη βαρβαρότητα τής ίδιας τής λογικής δέν ήταν φόρος σέ χρήμα' ό βαρύτερος φόρος ήταν αυτός πού έχει δικαίως ονομαστεί «φόρος αίματος»: τό βάρβαρο παιδομάζωμα, πού μέσα σέ τρεις αιώνες απέσπασε βίαια από τόν εθνικό κορμό περί τό ένα εκατομμύριο Ελληνό-πούλα.

Έδώ θά άξιζε ίσως νά κάνουμε μιά παρενθετική παρατήρηση: Κανονικά, θά πιστεύαμε ότι δέν θά έπρεπε νά υπάρχει άνθρωπος πού νά μήν φρίττει, αναλογιζόμενος τήν απίστευτη βαρβαρότητα τής ίδιας τής λογικής δέν ήταν φόρος σέ χρήμα' ό βαρύτερος φόρος ήταν αυτός πού έχει δικαίως ονομαστεί «φόρος αίματος»: τό βάρβαρο παιδομάζωμα, πού μέσα σέ τρεις αιώνες απέσπασε βίαια από τόν εθνικό κορμό περί τό ένα εκατομμύριο Ελληνό-πούλα.

Έδώ θά άξιζε ίσως νά κάνουμε μιά παρενθετική παρατήρηση: Κανονικά, θά πιστεύαμε ότι δέν θά έπρεπε νά υπάρχει άνθρωπος πού νά μήν φρίττει, αναλογιζόμενος τήν απίστευτη βαρβαρότητα τής ίδιας τής λογικής δέν ήταν φόρος σέ χρήμα' ό βαρύτερος φόρος ήταν αυτός πού έχει δικαίως ονομαστεί «φόρος αίματος»: τό βάρβαρο παιδομάζωμα, πού μέσα σέ τρεις αιώνες απέσπασε βίαια από τόν εθνικό κορμό περί τό ένα εκατομμύριο Ελληνό-πούλα.

Βέβαια, ή πραγματικότητα ήταν πολύ διαφορετική. Θυμηθείτε: έναν πολύ γνωστό πίνακα τού Νικολάου Γύζη, πού επιγράφεται «Τά αρραβωνιάσματα». Όποιος τόν δει, πιθανότατα θά απορήσει, βλέποντας ότι οί αρραβωνιαζόμενοι πού εικονίζονται στόν πίνακα είναι δύο μικρά παιδιά ηλικίας τό πολύ επτά ετών, καί θά διερωτηθεί ποιά βάρβαρη κοινωνία ήταν εκείνη, πού οδηγούσε στόν γάμο επταετή νήπια. Αλλά δέν ήταν βάρβαρη ή κοινωνία' ήταν αντίθετα μία κοινωνία πού αγωνιζόταν νά αμυνθεί απέναντι στη βαρβαρότητα. Ό τουρκικός νόμος εξαίρουσε από τό παιδομάζωμα μόνο παιδιά πού είχαν κάποια σωματική αναπηρία ή ήσαν παντρεμένα! Καί οί γονείς έφθαναν νά παντρεύουν τά ανήλικα παιδιά τους, γιά νά τά γλιτώσουν -άν προλάβαιναν- από τό βάρβαρο παιδομάζωμα (περίεργο, αλήθεια, πράγμα, νά μήν ενδιαφέρονται οί γονείς γιά τήν κοινωνική ανέλιξη των παιδιών τους...).

Η ζοφερή εικόνα των συνθηκών μέσα στις όποιες διαβιούσαν οί ραγιάδες συμπληρώνεται, άν σκεφθούμε πόσο μηδαμινή άξία είχε ακόμη καί ή ίδια ή ζωή τους. Τουλάχιστον κατά διαστήματα, ή τρομοκρατία άναγόταν σέ επίσημη τουρκική πολιτική.

Στούς τέσσερις αιώνες τής σκλαβιάς τό έθνος είχε προσπαθήσει επανειλημμένα νά αποτινάξει τόν βάρβαρο ζυγό. Όλες οί γενιές των Ελλήνων είχαν σηκώσει τά όπλα ενάντια στόν κατακτητή. Καί όλες οί γενιές των Ελλήνων είχαν δει τούς Τούρκους νά περιφέρουν πανηγυρικά στις πόλεις καί τά χωριά, πρός γνώσιν καί συμμόρφωσιν των ραγιάδων, τά κομμένα κεφάλια όσων είχαν τολμήσει νά εξεγερθούν.

Άλλά εδώ ερχόμαστε πλέον σέ ένα σημείο πού πρέπει νά προσέξουμε ιδιαίτερα, ένα σημείο - κλειδί γιά τή συνειδητοποίηση του μεγαλείου τής Επανάστασης τού 1821, πού επισημαίνει μέ τή διεισδυτική του ματιά καί τονίζει μέ έμφαση ό μεγάλος Άλέξανδρος Τσιφιντάνης: Στά τετρακόσια χρόνια τής σκλα-

βιάς, οί "Έλληνες, στήν πραγματικότητα, κάθε άλλο παρά ήσαν καταδικασμένοι νά ζήσουν καί νά πεθάνουν ραγιάδες. Άπεναντίας μάλιστα! Όποιος Έλληνας τό επιθυμούσε μπορούσε άνά πάσα ώρα καί στιγμή νά αλλάξει μιά γιά πάντα τή ζωή του μέ τόν πιο απλό τρόπο. Αρκούσε νά παρουσιασθεί μπροστά στις τουρκικές αρχές καί νά προφέρει μία καί μόνο φράση: «Λά ίλ λάχ ίλλαλάχ», ή κάπως έτσι. Μέ αυτή τή στερεότυπη φράση απαρνιόταν τόν χριστιανισμό καί αναγνώριζε ως Θεό τόν Αλλάχ. Στό εξής δέν θά ήταν πλέον «γκιαούρης» χριστιανός, αλλά Τούρκος, καθ' όλα ισότιμος μέ τούς άλλους Τούρκους. Δέν θά ήταν αυτός υποχρεωμένος νά προσκυνεί τούς άλλους, αλλά οί άλλοι θά προσκυνούσαν αυτόν. Δέν θά ξαναπλήρωνε τό χαράτσι. Δέν θά φοβόταν μήπως του αρπάξουν τά παιδιά μέ τό παιδομάζωμα. Δέν θά κινδύνευε νά χάσει τή ζωή του. Μέ δυό λόγια, θά έπαυε νά είναι ραγιάς, καί θά γινόταν αφέντης.

Η Επανάσταση του 1821 δέν είναι λοιπόν ένα ξέσπασμα. Όλο τό μεγαλείο της βρίσκεται ακριβώς στό γεγονός ότι επί τετρακόσια χρόνια όλοι οί Έλληνες μπορούσαν μέ μία καί μόνο φράση νά παύσουν νά είναι ραγιάδες καί νά γίνουν αφέντες, αλλά δέν τό έπραξαν. Δέν τό έπραξαν, γιατί άπ' όλα τά αγαθά θεώρησαν πιο σημαντικό νά διατηρήσουν τήν ταυτότητά τους. Καί έτσι, όταν ήλθε τό πλήρωμα του χρόνου, οί ραγιάδες δέν είχαν λησμονήσει ότι ήσαν "Έλληνες καί ότι ήσαν χριστιανοί. Καί, αντλώντας από τά ιδανικά του έθνους καί τά ιδανικά τής πίστewς, σήκωσαν γιά μία ακόμη φορά τά όπλα καί κέρδισαν τήν Ελευθερία πού απολαμβάνουμε έμείς μέχρι σήμερα.

Γιά όσους δέν είχαν καταλάβει γιατί ακριβώς πολεμούσαν οί "Έλληνες καί από πού αντλούσαν τή δύναμη νά αγωνίζονται λίγοι εναντίον πολλών καί άοπλοι εναντίον πάνοπλων, ή Ελληνική Επανάσταση αποτέλεσε ένα αίνιγμα. Πώς νά καταλάβει κάποιος, γιά παράδειγμα, τό Μεσολόγγι των «Ελευθερων Πολιορκημένων», στό όποιο εγράφη ή πιο ένδοξη ίσως σελίδα του αγώνα του έθνους; Τό Μεσολόγγι καί ή ηρωική αντίσταση των υπερασπιστών του υπήρξε μία πρόκληση πρός τήν κοινή λογική. Όταν πολλά χρόνια μετά ό βασιλεύς Γεώργιος Α επισκέφτηκε τό Μεσολόγγι, ό υπερόπτης Δανός σύμβουλός του Σπόνκεκ, βλέποντας τή σχεδόν ανοχύρωτη πόλη, καυχήθηκε μέ έπαρση ανόητου ότι ένα τέτοιο αδύναμο προμάχωμα θά μπορούσε νά τό πάρει σέ μία καί μόνο έφοδο μέ τετρακόσιους Δανέζους, ό παριστάμενος Σουλιάτης γέρο - Νικάς έδωσε τήν απάντηση πού του άξιζε, σχολιάζοντας: «Εγώ θά τό έπαίρνα καί μέ λιγώτερους' αλλά θά έπρεπε καί αυτοί πού ήταν από μέσα νά ήταν Δανέζοι σάν κι αυτόν»... Αυτό τό σχόλιο, πέραν του γεγονότος ότι υπήρξε μία «πληρωμένη απάντηση», όπως συνηθίζουμε νά λέμε, μας παραπέμπει καί σέ μία μεγάλη αλήθεια: Τό Μεσολόγγι δέν ήταν μία οχυρωμένη θέση ή τά άρματα των αγωνιστών του, αλλά ή ψυχή των Ελευθερων Πολιορκημένων, οί όποιοι, αντλώντας από τά ιδανικά του έθνους καί τά ιδανικά τής πίστewς, έκαναν τόν φράκτη του Μεσολογγίου απόρρητο κάστρο τής λευτεριάς καί αιώνιο σύμβολο γιά "Έλληνες καί ξένους. Καί αυτό ισχύει βεβαίως καί γιά τήν Ελληνική Επανάσταση γενικότερα.

Γιά νά καταλάβουμε λοιπόν τήν Επανάσταση του 1821, πρέπει νά καταλάβουμε τήν ελληνική ψυχή πού τή γέννησε. Ό μεγαλύτερος ρομαντικός ποιητής τού 19ου αιώνα, ό Γκαίτε, στό περίφημο έργο του Φάουστ, βάζει ως αντιπροσωπευτικό "Έλληνα τόν Εύφορίωνα νά λέει από τό μέσον τής γής τού Πέλοπα («mitten in Pelops Land»)* τά εξής, χαρακτηριστικά τής ελληνικής ψυχής λόγια: «Εχω τή βαθιά εσωτερική ανάγκη νά ανεβαίνω όλο καί πιο ψηλά, νά κοιτάζω όλο καί πιο μακριά («Immer hoher mub ich steigen, immer weiter mub ich schau'n»). * Αύτός ήταν ό αντιπροσωπευτικός Έλληνας στά μάτια τού Γκαίτε, πράγμα πού θά μάς γέμιζε ασφαλώς μέ εθνική έπαρση καί υπερηφάνεια, άν δέν μπαίναμε στόν πειρασμό νά διερωτηθούμε ποιος είναι ό αντιπροσωπευτικός Έλληνας στά μάτια τού κόσμου σήμερα.

Άλλά βέβαια είναι στό χέρι μας εμείς, πού είμαστε Έλληνες τού σήμερα καί οί Έλληνες τού αύριο, νά αναζητήσουμε τά πρότυπα μας ατούς Ελεύθερους Πολιορκημένους τού Μεσολογγίου, καί όχι στά κατασκευασμένα από τή βιομηχανία του θεάματος ψευδοπρότυπα τής εποχής μας. Η Επανάσταση τού 1821 δέν είναι μιά σειρά από ονόματα, γεγονότα καί χρονολογίες τού παρελθόντος, αλλά ένας φωτεινός οδηγός γιά τούς αγώνες τού σήμερα, καθώς καί μιά απόδειξη τού τί μπορούν νά επιτύχουν οί "Έλληνες, όταν αντλούν από τά ιδανικά τού Έθνους καί τά Ιδανικά τής Πίστewς.

Δρ ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ

¹ Χαλΐλ Μπερκτάυ καί Μπόγκνταν Μουργκέσκου, Ή όθωμανική αυτοκρατορία, Βιβλίο έργασίας 1, μετάφρ. Χρ. Κουλούρη, CDRSEE, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 62, σημ. 9.

² Ό.π.

³ "Ό.π., σελ. 65.

⁴ Αλεξάνδρου Ν. Τσιφιντάνη, Εμείς οί Έλληνες, Εκδόσεις «Συζήτησις», Αθήνα 1978, σελ. 28.

⁵ Η γη τού Πέλοπα είναι βεβαίως ή Πελοπόννησος, καί ή έκφραση «από τό μέσον της γης τού Πέλοπα» μας παραπέμπει στήν Αρκαδία, πού γιά τόν Γκαίτε έκρυβε πολλούς συμβολισμούς, ως ό προνομικός χώρος της κατεχογής συνάντησης του ανθρώπου μέ τή φύση.

⁶ Γκαίτε, Φόουστ, Β' Μέρος, 3η Πράξη, στ. 9821- 9822.

ΤΟ «ΔΡΟΜΟΚΑΪΤΕΙΟ» ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ!

Γράφει ο κ. Αναστ. Ι. Τριπολίτης, Ιατρός - Αγγειοχειρουργός και πρ. Πρόεδρος του Δ.Σ. του Νοσοκομείου



Πλησιάζει η συμπλήρωση 40 ετών παρουσίας μου στο «Δρομοκαΐτειο», όπου τον Φεβρουάριο του 1981 με «εισήγαγε» στο Δ.Σ. ο αείμνηστος Ανδρέας Λαϊμός. Έκτοτε υπηρέτησα σε διάφορες θέσεις και επί 10ετία (σχεδόν) ως Πρόεδρος του Δ.Σ. πάντοτε βέβαια άμισθος . Με αυτά που γράφω πιο πάνω, θέλω να τονίσω ότι και αρκετές εργατοώρες «έξοδεψα» από την εργασία μου ως Αγγειοχειρουργός και αρκετά με στερήθηκε η οικογένειά μου (κι εγώ βέβαια στερήθηκα αυτήν - μεγάλο λάθος!...).

Όμως, πάλι ξεστράτισα από τό θέμα μου, το οποίο θέμα μου ήταν (και είναι) ο εορτασμός των Αγίων Αναργύρων στον εορτάζοντα Ιερό Ναό του Νοσοκομείου μας. Να σημειωθεί ότι ο Ιερός Ναός είναι δωρεά του τότε Δημάρχου Χίου, Μιτιάδου Λεωνή Καλβοκορέση, το 1901. Όταν προ μηνός (περίπου) μας επισκέφθηκε με το επιτελείο της η Υφυπουργός Υγείας και Κοινωνικών Υπηρεσιών κ. Ζωή Ράπτη, που έχει επιφορτισθεί πλην των άλλων θεμάτων και με τα θέματα Ψυχικής Υγείας, διεπίστωσα ότι έχομε γίνει... διάσημοι στο Υπουργείο της από τό σκωπτικό δίστιχο που είχα δημοσιεύσει σε κείμενό μου στην ΕΣΤΙΑ, το οποίο έλεγε: «Σ'αρέσει δεν σ'αρέσει ζητώ ο Καλβοκορέσης» και το οποίο το φώναζαν ρυθμικά οι οπαδοί του στις προεκλογικές του συγκεντρώσεις. Και βέβαια ή Χίος τό 1901 ήταν Τουρκοκρατούμενη, διότι ως γνωστόν ελευθερώθηκε τό 1912!... Έκτοτε φαίνεται ότι τό Υπουργείο... ζύπνησε διότι ενέκρινε και στέλνει περί τα 650.000€ που έχομε άμεση ανάγκη!...

Γυρίζοντας πάλι στα του εορτασμού του Ιερού Ναού, δυστυχώς είχαμε πολλά... παρατράγουδα! Από κακή συνεννόηση δεν φάνηκε... παπάς στον (αφ'εσπέρας) εσπερινό, με αποτέλεσμα νά ζητήσομε πρώτες βοήθειες από παπά της Περιφέρειας μας! Ακόμα ο Πρόεδρος μας άργησε περί τα 50 λεπτά (πράγμα που δεν το συνηθίζει) και πραγματικά ανησυχήσαμε (...έχομε και κάποια ηλικία). Τέλος, παρά τις αντίξοες συνθήκες (τα λάθη μας), το πανηγύρι έγινε και τέλειωσε κανονικά, και -παρά τον κορωνοϊό - είχαμε και αρκετό κόσμο στη Θεία Λειτουργία, μου έκανε δε εντύπωση το γεγονός ότι κοινωνήσαν των αχράντων μυστηρίων... ουκ ολίγοι, ασθενείς και υγιείς. Παράλειψή μας ήταν ότι δεν... επισκεφθήκαμε τις προτομές του Ζωρζή (Γεωργίου) και της Ταρσής (Αναστασίας) Δρομοκαΐτη και να πούμε τις συνήθειες ευχής (ένα μικρό μνημόσυνο). Καλό είναι να μη χάνομε τό «τυπικό» που είναι άλλωστε μέσα στα ήθη και τα έθιμά μας!...

Τελειώνοντας θα ήθελα να τονίσω την εγκατάλειψη του Ιερού Ναού από τό Κράτος, παρά τις προσπάθειες πολλών Διοικητικών Συμβουλίων κατά καιρούς. Παρά το γεγονός ότι και χρήματα είχαν ευρεθεί, εντούτοις η Αρχαιολογική Υπηρεσία μας απηγόρευσε την ανακαίνιση του Ιερού Ναού και την αναπαλαίωση των εικόνων λόγω ατελούς μελέτης.

Κλείνω, διερωτώμενος μήπως μας εγκατέλειψε ο Θεός (ζητώ συγγνώμη και από εσάς και από τό Θεό!...).

**Πάντα με ΑΓΑΠΗ,
Αναστ. Ι. Τριπολίτης
Ο... παππούς Ιατρός του «Δρομοκαΐτειου»**

Υ.Γ.: Έγινε κι αυτό. Ο σεισμός!!! Περιμένω «νέα» από τή Χίο, τί έγινε η ετοιμόρροπη οικία του Δρομοκαΐτη!...

Οι ψυχολογικές αλλαγές που έφερε η πανδημία

Δρ. ΙΛΙΑ ΘΕΟΤΟΚΑ
ΚΛΙΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ-ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΡΙΑ
Ψυχιατρική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών, Αιγινήτειο Νοσοκομείο,
Πρόεδρος της Δράσης για την Ψυχική Υγεία, iliatheotoka@yahoo.gr



Η πανδημία άλλαξε καθοριστικά την ζωή μας, κάποια άνθρωποι έγιναν ψυχικά πιο ανθεκτικοί, αρκετοί όμως επιβαρύνθηκαν έντονα ψυχολογικά και σωματικά. Κουράστηκαν, βαρέθηκαν, βίωσαν έντονη μοναξιά, απομακρύνθηκαν από σχέσεις, έπαθαν κατάθλιψη, έχασαν αγαπημένους ανθρώπους, νόσησαν, φοβήθηκαν ότι θα νοσήσουν, περιόρισαν σημαντικές δραστηριότητες, ένιωσαν έλλειψη ελευθερίας. Η πανδημία μας έδειξε ότι οι άνθρωποι είμαστε όλοι μεταξύ μας σε μία στενή αλληλεξάρτηση. Όπως έλεγε και ο Αϊνστάιν: “το πέταγμα μίας πεταλούδας στην Κίνα μπορεί να φέρει πλημμύρες στον Αμαζόνιο”. Αυτή η «διασυνδεσιμότητα» που έχουν ανάγκη οι άνθρωποι, μπορεί να έχει ως στόχο την ενδυνάμωση της αλληλεγγύης και της κοινωνικής υπευθυνότητας;

Αυτό είναι για μένα το διακύβευμα της πανδημίας. Η πανδημία μας έδωσε και θετικά και αρνητικά. Ποια από τα θετικά μπορούμε να αξιοποιήσουμε και πως;

Η περίοδος των περιορισμών μείωσε το άγχος σε μια μερίδα ανθρώπων, μάθαμε να είμαστε πιο ολιγαρκείς, να χρησιμοποιούμε περισσότερο το σπίτι ως ένα ήσυχο χώρο που μας ηρεμεί. Επίσης, διαχειριστήκαμε καλύτερα τα όρια του μέσα-έξω, δημιουργήσαμε καλύτερες ισορροπίες στη σχέση εργασία και οικογενειακές και φιλικές σχέσεις, μαθαίνοντας και υιοθετώντας και την τηλε-εργασία. Σχετικά με τις κοινωνικές σχέσεις, η πανδημία βοήθησε να κάνουμε μία ανασκόπηση, ως προς το ποιες σχέσεις είναι πραγματικά σημαντικές, με ποιους ανθρώπους αξίζει να βρισκόμαστε και να επικοινωνούμε, με ποιους περνάμε πραγματικά καλά και αξιολογήσαμε σε ποιο βαθμό οι δημόσιες σχέσεις που αφορούν την κοινωνική και επαγγελματική ζωή είναι τόσο απαραίτητες.

Ως προς τα παιδιά, παρότι η τηλεκατάρτιση στα παιδιά του δημοτικού δεν είναι τόσο επωφέλης, όσο η ζωντανή επαφή με το σχολείο, παρατηρήσαμε ότι τα παιδιά γυμνασίου και λυκείου άρχισαν να συσχετίζουν την οθόνη, όχι μόνο με διασκέδαση, αλλά και με την εκπαίδευση και την εκμάθηση γνώσεων, κάτι, που μέχρι τώρα αφορούσε τις μεγαλύτερες ηλικίες. Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις, μάθαμε να προετοιμάζουμε μόνοι μας το φαγητό μας και να τρώμε πιο υγιεινά και ποιοτικά. Είναι σημαντικό να σκεφτούμε τις παραπάνω παραμέτρους και να προσπαθήσουμε να υιοθετήσουμε και να συντηρήσουμε τα καλά που μας «έμαθε» η πανδημία και να μην υποπέσουμε στις «παλιές κακές συνήθειες».

Ασφαλώς η πανδημία έφερε και πολλά αρνητικά: αύξησε το άγχος, την ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή, τη μετατραυματική διαταραχή άγχους, την κατάθλιψη και τις εξαρτήσεις. Αύξησε επίσης και τα προβλήματα σωματικής υγείας.

Το «ανοιγόκλειμα» της κοινωνίας επιβαρύνει ψυχολογικά άτομα που είχαν ψυχολογικά προβλήματα, αλλά και άτομα που δεν είχαν. Η οικονομική ανασφάλεια και η οικονομική καταστροφή

που προκλήθηκε, δημιουργεί έντονο άγχος, απογοήτευση, κατάθλιψη, αίσθημα αβεβαιότητας για το παρόν και για το μέλλον και ασφαλώς προβληματισμό γύρω από την ποιότητα ζωής που μπορούμε να προσφέρουμε στον εαυτό μας και στους αγαπημένους μας. Ο εγκλεισμός, από την άλλη, μπορεί να δημιουργήσει ένα «βόλεμα», ένα δισταγμό στο να βρούμε ξανά στη ζωή και να διεκδικήσουμε επαγγελματικές και κοινωνικές σχέσεις. Νέοι άνθρωποι, η έφηβοι, που μπορεί να μην είχαν πλήρως αναπτύξει τις κοινωνικές τους δεξιότητες, πιθανά να νιώθουν άβολα να εκτεθούν κοινωνικά και να επικοινωνήσουν με αμεσότητα.

Ένα ποσοστό αυτών των ατόμων δεν θα επιστρέφει εύκολα στην κανονικότητα. Μπορούμε με κάποιο τρόπο να αξιοποιήσουμε όσα μας δίδαξε η πανδημία; Σημαντικό ρόλο παίζει το αίσθημα του πως θα είναι η «επόμενη μέρα», πως θα μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στην νέα πραγματικότητα. Πρέπει να αναρωτηθούμε: τι είχαμε, τι χάσαμε στην πανδημία? μπορέσαμε να προσαρμοστούμε, να χρησιμοποιήσουμε τις εφεδρείες μας για να διαχειριστούμε αυτή την πρωτόγνωρη κατάσταση; Αν υπήρχαν προβλήματα ψυχικής υγείας στην περίοδο της πανδημίας και δεν αντιμετωπίστηκαν, πιθανά να συνεχιστούν και μετά την πανδημία και να διατηρηθούν περισσότερο από τα προβλήματα της σωματικής υγείας. Επίσης, πρέπει να λάβουμε υπόψη και να αναγνωρίσουμε τις θυσίες που έκαναν οι έφηβοι και τα παιδιά μένοντας σπίτι, κλεισμένα στο δωμάτιο τους, χωρίς φίλους. Θα πρέπει να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να αποτελέσουν την γενιά που θα φτιάξει την «νέα κοινωνία», δημιουργώντας νέα δεδομένα με σημασία και αξία.

Είμαστε διατεθειμένοι να ασχοληθούμε με την ψυχολογική μας υγεία και να διεκδικήσουμε περισσότερη ικανοποίηση από τη ζωή; Σίγουρα, η ενίσχυση των ανθρωπίνων σχέσεων, η ικανότητα να μπορούμε να μιλάμε και να μοιραζόμαστε τα συναισθήματά μας, η προσπάθεια να κρατάμε τους δικούς μας ανθρώπους κοντά μας, παίζει καθοριστικό ρόλο στην άμβλυνση της ανησυχίας, στην ανακούφιση από δυσάρεστες σκέψεις και αγωνίες και στην ικανοποίηση που μπορούμε να πάρουμε από τη ζωή ακόμα και σε δύσκολες καταστάσεις. Γιατί, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η ζωή αξίζει και αξίζει να την διεκδικούμε ακόμα και στις δύσκολες στιγμές.

Απαιτείται λοιπόν και επιβάλλεται να περάσουμε στην «επόμενη ημέρα», όπου η αισιοδοξία, η πίστη στον εαυτό και η άντληση υπομονής από πηγές προσωπικής μας τροφодότησης είναι προαπαιτούμενα.

Σκέψεις για τον Θεό - Εντυπώσεις από το Βιβλίο «Στο τελείωμα της Μέρας» της Αναστασίας Σουσώνη

Μαρία Φράγκου, Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας - Ψυχοθεραπεύτρια



Είναι αλήθεια πως μέσα από το βιβλίο της Αναστασίας Σουσώνη, έλαβα κάποια μηνύματα, σημαντικά, ενδιαφέροντα και ουσιώδη, ώστε να μου γεννιέται η επιθυμία να τα μοιραστώ και με άλλους συνανθρώπους μου.

Για παράδειγμα, στην σελ. 96, κουβεντιάζοντας η ηρωίδα του βιβλίου, η Ιόλη, με τον φίλο της τον Φάνη, του λέει: «Έχω κουραστεί τόσο πολύ! Πρέπει οπωσδήποτε να φύγω (από το σπίτι μου)». Κι εκείνος της απαντάει με πολύ ήρεμη και ζεστή φωνή: «Πρώτα πρέπει να φύγεις μέσα σου». Άλλωστε, στην σελίδα 100, ο Φάνης συμπληρώνει: «Κάνε αυτόν τον θυμό, που νιώθεις πείσμα. Χρησιμοποίησε την ενέργεια του για το καλό προς εσένα και τους άλλους. Δεν ξέρω να σου πω πώς ακριβώς να το κάνεις αυτό. Αλήθεια δεν ξέρω. Ο κάθε άνθρωπος, νομίζω, έχει τον τρόπο του».

Σε άλλο σημείο, η συγγραφέας παρατηρεί: «Διαβρώνει η οργή την ψυχή τόσο όσο και η θλίψη; Μάλλον... Αν η θλίψη λιώνει τον άνθρωπο σαν το κερι, τότε η οργή, από ό,τι φαίνεται, παγώνει την αγάπη του» (σελ. 127).

Περαιτέρω, η Αναστασία Σουσώνη διαπιστώνει: «Ο σεβασμός δεν κερδίζεται με τη βία. Όσο και να απαιτηθεί μέσω αυτής, ποτέ δεν πρόκειται να υπάρξει. Ο μόνος τρόπος για να γίνει εφικτός, είναι να γεννηθεί στον άλλο με κόπους και θυσίες. Με τον μόχθο της καλής συμπεριφοράς. Με τη θυσία του εαυτού. Με την κατάκτηση της σοφίας και της σιωπηλής και ταπεινής απόδοσής της. Μόνο έτσι πετυχαίνεται και κερδίζεται ο σεβασμός», (σελ. 133).

Ακόμη, στις σελίδες 180 και 181, η συγγραφέας αναλογίζεται: «Γιατί ποιος αλήθεια επιζητά έναν Θεό, ο οποίος κάθε φορά που θ' αποφάσιζε κανείς να βασανίσει ή να σκοτώσει κάποιον άλλον άνθρωπο, εκείνος θα τον μαρμάρωνε στη θέση του ή θα σταματούσε αυτομάτως την ζωή του απαγορεύοντας κάθε κίνησή του προς το σκοτάδι; Τι θα ακολουθούσε μετά; Ο άνθρωπος σίγουρα θα πάλευε μανιωδώς για να ξεφύγει από το αόρατο χέρι, που τον ακινητοποιεί κάθε φορά που παίρνει μια δική του απόφαση, ακόμα κι αν ήταν εντελώς λάθος. Θα τον αγαπούσε κανείς ποτέ αληθινά έναν τέτοιο Θεό, αν όχι από φόβο; Μόνο ένας δικτάτορας παρεμβαίνει με τη βία στις πράξεις εκείνες, που δεν του αρέσουν, άρα πώς θα μπορούσε ταυτόχρονα να υποστηρίξει ότι διαθέτει αγάπη αρκετή για όλους ανεξαιρέτως και με τι θράσος θα τολμούσε να διακηρύττει ότι δημιούργησε τα πλάσματα, τελείως, εντελώς, ελεύθερα;» Έτσι, λοιπόν, «Ο Θεός της Αγάπης, είναι αληθινός Πατέρας, που αγαπάει ανιδιοτελώς τα παιδιά Του, τι θα έκανε; Θα περίμενε και θα περίμενε κι αντί να τους φοβερίζει με το ζόρι να Τον ακολουθήσουν, θα έκανε κάτι άλλο». Τι ακριβώς; «Περιμένει κι Αυτός. Περιμένει τη στιγμή... Περιμένει κάθε στιγμή να Του δώσουμε λίγο χώρο για να έρθει ξανά, και πάλι να μας γιατρέψει. Να μας κατευθύνει και να μας αγιάσει» (σελ.183).

«Αν» είπε «χωρίς έμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» τότε το μόνο που στ' αλήθεια χρειάζεται κανείς είναι να μην στηρίζεται στις δικές του δυνάμεις, ενστερνιζόμενος την ταπείνωση» (σελ.183).

«Κι αν» είπε «Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν ζητεῖτε, καὶ εὕρησете» τότε με προσευχή και

πίστη όλα τα αδύνατα μπορούν να γίνουν δυνατά. Ακόμα και η ψυχή ενός σπασμένου ανθρώπου» (σελ.183).

Επιπρόσθετα, η αξία της εσωτερικής ηρεμίας και ισορροπίας εμφανίζεται και σε άλλο σημείο του βιβλίου, όπου η ηρωίδα, η Ιόλη, μιλάει με την φίλη της, την Μάχη. Της λέει, λοιπόν: «Μάχη... Τελικά όπου και να πας, ό,τι και να κάνεις, ποτέ δεν θα βρεις γαλήνη, αν δεν τη βρεις μέσα σου πρώτα. Μόνη σου», (σελ. 220).

Και κοντοστέκομαι στα ακόλουθα λόγια: στις σελίδες 222 και 223 : «Πόσα κουβαλάμε μαζί μας οι άνθρωποι...

Γεννιόμαστε με σώμα φιλάσθενο και ζούμε υποφέροντας μέσα στους πόνους, που μας προσφέρει κάθε τόσο. Η ψυχή μας συμπάσχει παράλληλα με αυτό και, όταν είναι η σειρά της ν' αρρωστήσει, το σώμα μπορεί να κάνει το ίδιο».

«Κάποιοι άνθρωποι κατάφεραν να διαχωρίσουν το ένα από το άλλο και, απαρνούμενοι την ανθρωπινή και φθαρτή τους ύλη, αφοσιώθηκαν στη μέριμνα των ψυχών τους δίνοντας πια βάρος στο αιώνιο και όχι στο φθαρτό. Μόνο εκείνοι κατόρθωσαν να διατηρήσουν την καρδιά τους ελεύθερη από το πόθο και τις πρόσκαιρες θλίψεις της ανθρωπίνης ύπαρξης».

«Ποιος όμως στ' αλήθεια εξυψώθηκε πνευματικά τόσο μόνο με τις δυνάμεις του; Οι άνθρωποι είναι τόσο αδύναμοι για να ξεπεράσουν μόνοι έστω και μια δύσκολη κατάσταση, που μπαίνει στον δρόμο τους, πώς μπορούν λοιπόν να φτάσουν οι ίδιοι στο σημείο να νιώσουν τα ίδια τα πάθη της καρδιάς τους; Χωρίς τη βοήθεια του Θεού, τίποτα δεν μπορούν να κάνουν».

Προσωπική μου πίστη είναι πως πράγματι χωρίς την αναζήτηση ενός Θεού μέσα μας, η ζωή κυλάει πιο δύσκολα και πιο βασανιστικά. Ο Θεός για εμένα, υπάρχει. Και δεν είναι απρόσωπος. Ο Θεός, επίσης, ακούει, για εμένα, τις προσευχές μας και νοιάζεται για εμάς. Αυτό, πάλι, δεν σημαίνει πως έχω καταφέρει να Τον αγαπάω, χωρίς αρκετές φορές να μην αναρωτιέμαι ποιο ακριβώς είναι τελικά το θέλημά Του. Παράλληλα, όμως, σημαίνει πως αλλάζω μέσα μου πορεία και πως πλέον Τον αναζητώ, και τον βρίσκω. Τον βρίσκω, λόγου χάρη, στις «τυχαίες συμπτώσεις» που για μένα δεν εξηγούνται πλέον ως απλές τυχαίες συμπτώσεις. Τον βρίσκω ως Δάσκαλό μου που κάθε ώρα και στιγμή επιθυμεί κάτι να μου διδάξει. Τον βρίσκω στη φύση, στις αγαπητικές σχέσεις μου με άλλους συνανθρώπους μου. Τον βρίσκω, τέλος, σε αυτό το υπέροχο συναίσθημα εσωτερικής γαλήνης που πολλές φορές έως τώρα έχω νιώσει μέσα μου. Ο Θεός, σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, τότε, λέω, είναι παρών. Αδιαλείπτως. Δεν μπορεί να γίνεται αλλιώς. Δεν εξηγείται...

Υ.Γ. Το παρακάτω κείμενο έχει εξ' ολοκλήρου βασιστεί στο βιβλίο «Στο τελείωμα της Μέρας», της Αναστασίας Σουσώνη, Μάρτιος 2020, Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.

Καλό Πάσχα - Πάσχα στον Ωκεανό

Γράφει ο Καπ. Κώστας Μιχ. Φράγκος
Μέλος της Ενώσεως Ελλήνων Λογοτεχνών



Έχουν γραφτεί πολλά γι' αυτές τις μοναχικότερες ημέρες του ναυτικού, όταν βρίσκεται μακριά από τ' αγαπημένα του πρόσωπα. Κάθε μία απ' αυτές τις γιορτές όμως συνήθως είναι διαφορετικά καράβια με διαφορετικές καιρικές συνθήκες και διαφορετικά πρόσωπα γύρω του.

Ο Καπετάν Κωστής έχει περάσει 22 φορές αυτές τις άγιες ημέρες της Χριστιανοσύνης πάνω σε καράβια. Οι περισσότερες ήταν στο πέλαγος, άλλες με μπουνάτσες που μαγεύουν κι' άλλες μέσα σε φουρτούνες και κινδύνους. Όσο ήταν παιδί κι ελεύθερος, δεν έδινε τόσο μεγάλη σημασία, παρόλο που πάντα νοσταλγούσε τον πατέρα του, τ' αδελφια του κι ιδιαίτερα τη μάνα του. Όταν όμως καπετάνεψε κι έκανε οικογένεια, τότε κατάλαβε πόσο δυνατή είναι η νοσταλγία για τη γυναίκα και τα παιδιά του.

Παράλληλα όμως του δημιουργούσε και μεγάλη στεναχώρια, βλέποντας τη μελαγχολία στα πρόσωπα του πληρώματος.

Κατά τη διάρκεια της Μ. Εβδομάδος ήταν πάντα αναμμένο το καντήλι στο εικονοστάσιο του γραφείου του.

Όσο πλησίαζε το Πάσχα η μελαγχολία ήταν διάφανη σε όλους. Χαρακτηριστικές άλλωστε είναι οι ευχές ο ένας στον άλλον: Χριστός Ανέστη, Χρόνια πολλά και του χρόνου στα σπίτια μας.

Έτσι, ο Καπετάν Κωστής για να κάνει το πλήρωμα να ξεχαστεί κάπως, προσπαθούσε πάντα, είτε βρισκόταν στο πέλαγος είτε σε κάποιο λιμάνι να γιορτάζουν όλοι μαζί.

Παλιά, έπειτα από μακρινό ταξίδι, φθάνοντας στο λιμάνι, έπαιρναν τα γράμματα ή τις κάρτες με τις ευχές από τ' αγαπημένα τους πρόσωπα. Ευτυχώς, αργότερα το «Ράδιο Αθήνα» έλυσε κάποια προβλήματα επικοινωνίας με τα αγαπημένα μας πρόσωπα.

Θυμάμαι εκείνο το πρωτόμπαρκο 17χρονο Γιαννάκη, ο οποίος δεν μπορούσε ν' αρθρώσει λέξη στη μάνα του, όπως και εκείνη από την άλλη άκρη του τηλεφώνου. Έτσι και οι δύο μιλούσαν με λυγμούς, μέσα από την σιωπή τους! Αλήθεια πόση συγκίνηση κρύβουν αυτές οι τηλεφωνικές συνδιαλέξεις με τ' αγαπημένα πρόσωπα του ναυτικού,



ιδιαίτερα εκείνες τις ημέρες του Πάσχα.

Στο πέλαγος, τη βραδιά της Αναστάσεως ο Έλληνας Καπετάνιος βρίσκεται συνήθως στη γέφυρα. Μεσάνυχτα ακριβώς, η σειρήνα του πλοίου θ' ακουστεί (πολλές φορές) μέσα στην απεραντοσύνη του ωκεανού σαν ένα κάλεσμα... Μέσα σε λίγα λεπτά η κατασκότεινη τιμονιέρα θα γεμίσει από πλήρωμα που συνήθως ανεβαίνει στη γέφυρα με ένα ποτήρι κρασί στο χέρι για να ευχηθεί στον καπετάνιο και όλοι μεταξύ τους.

Μόνο οι βάρδιες της μηχανής δεν συναντιούνται εδώ.

Αυτοί θα παραμείνουν κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας και θ' ανταλλάξουν ευχές αργότερα μετά τη βάρδια.

Στη συνέχεια θα συγκεντρωθούν όλοι στον μεγαλύτερο χώρο, που συνήθως είναι η τραπεζαρία των αξιωματικών.

Εκεί, μετά τη μαγειρίτσα, τους διάφορους μεζέδες και τα ποτά μετά μουσικής θα ρίξουν και κανένα χορό πάνω στο κέφι τους για να διώξουν την μελαγχολία.

Μερικές φορές το μεσημέρι του Πάσχα, όταν ο καιρός το επιτρέπει, θα βρούν ή θα φτιάξουν κάποιο απάγκιο χώρο, όπου θα γίνει το σούβλισμα του αρνιού, ώστε να διατηρηθεί η Ελληνική παράδοση ακόμα και στο πέλαγος...

Πάντα βρίσκεται κάποιος με τις κατάλληλες γνώσεις για το σούβλισμα. Άλλοι φτιάχνουν το τραπέζι και τα καθίσματα με μαδέρια, γιατί εκείνα που υπάρχουν στις τραπεζαρίες συνήθως είναι ριζωμένα στο πάτωμα.

Κατά το γλέντι πάντα κάποιος βρίσκεται κι αν όχι θα τον δημιουργήσουν οι άλλοι που με τ' αστέρια και την υποκριτική του ικανότητα θα διασκεδάσει τους υπόλοιπους...

Σε αρκετές περιπτώσεις συνήθως τον ακολουθούν και άλλα, έτσι ώστε, η μικρή ανθοκοινωνία να διώξει τη μελαγχολία και τη μοναξιά. Εκτός όμως από τις πιο πάνω ομαλές συνθήκες κατά τις ημέρες του Πάσχα, ο καπετάν Κωστής θυμάται: Εκείνο το ξημέρωμα του Μ. Σαββάτου, όταν στην Μάγνη, έξω από το Ντόβερ - Καλέ, έπεσε πυκνή ομίχλη κι' άρχισαν τα διαδοχικά σφυρίγματα με τη μπουρού-σειρήνα του πλοίου, ακουγόταν σαν κλάμα μαζί με την μείωση της ταχύτητας...

Λίγο πριν σκοτεινιάσει το πένθιμο πέπλο της ομίχλης παραμέρισε, σαν μια κουρτίνα και φάνηκαν οι άσπροι βράχοι του Ντόβερ λες και κάποιος την τράβηξε για να γιορτάσουν το Πάσχα.

- Ακόμη εκείνο το βράδυ της Μ. Παρασκευής, με σφοδρότατη κακοκαιρία, όπου οι ανθρώπινες αντοχές έσβησαν μέσα στο λυσσαλέο ωκεανό, έκανε κι εμένα να νιώθεις ότι ο θάνατος ταξίδευε μαζί σου...

- Μια άλλη φορά, στο παγωμένο βορρά πέρασε το Πάσχα μέσα σε 18ωρο σκοτάδι...

- Ακόμη ένα άλλο Πάσχα που το γιόρτασαν δύο φορές όταν διασταύρωσαν τον 180 μεσημβρινό στον Ειρηνικό ωκεανό.

Άλλα και πόσα άλλα ακόμη, όχι μόνο ο καπετάν Κωστής, αλλά και κάθε ναυτικός, θα μπορούσε να γράψει για τη μοναξιά κατά τις ημέρες του Πάσχα...

Αλήθεια πόσο ξεχωριστός είναι αυτός ο κόσμος ο μικρός και αγαπημένος...

Καπετάν Κωστής ...

Υ.Γ. «Η μνήμη είναι το ημερολόγιο της ζωής μας που πάντα το κουβαλάμε μαζί μας». Όσκαρ Ουάιλντ

ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟ ΤΟΥ '21

Το θαύμα του Ναυτικού του '21, ένα από τα πολλά τα οποία παρουσίασε η φυλή μας κατά την μακρά ιστορία της, οφείλεται σε πολλούς και όχι σε λίγους. Αποτελεί πλαστογραφία της ιστορίας η καταβληθείσα κατά το παρελθόν ανιέρως, αλλά συνάμα και ατυχεστάτη προσπάθεια της μονοπωλήσεως του ναυτικού Αγώνα. Όλοι οι ναυτικοί μας, πλοιοκτήτες, ναύαρχοι, πυρπολητές, μοίραρχοι, κυβερνήτες, αξιωματικοί και ναύτες, συνετέλεσαν, ώστε η Ελλάς να παρατάξει, αμέσως με την έναρξη της Επανάστασης, ένα αξιόμαχο Στόλο, ο οποίος κατόρθωσε με τα καταπληκτικά του επιτεύγματα να επιβάλει την Επανάσταση στη διεθνή κοινή γνώμη, η οποία αρχικά ήταν αντίθετη προς αυτήν. Η σωστή προπαρασκευή και οργάνωση του στόλου είχε σαν αποτέλεσμα να στεφθούν με απόλυτη επιτυχία οι κατά θάλασσαν πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον του Τουρκικού στόλου. Τα ένδοξα και θρυλικά κατορθώματα των ηρωικών ναυμάχων και μπουρλοτιέρηδων του 21 ενέπνευσαν μεγάλο θάρρος στους αγωνιστές της Επανάστασης και προκάλεσαν τον παγκόσμιο θαυμασμό και την εξάλπωση του Φιλελληνισμού στην Ευρώπη και την Αμερική.

Κατά την έναρξη της Επανάστασης, ο Στόλος συγκροτήθηκε κυρίως από τα εμπορικά πλοία των νήσων "Υδρας, Σπετσών και Ψαρών. Από αυτά, άλλα μεν είχαν ναυπηγηθεί πριν το 1814, δηλαδή σε εποχή ευημερίας της Εμπορικής Ναυτιλίας, άλλα δε μεταγενέστερα, δηλαδή σε εποχή ναυτιλιακής κρίσεως. Η ναυπήγηση

πλοίων σε εποχή κρίσεως, μαζί με το γεγονός ότι τα νησιά Υδρα, Σπέτσες και Ψαρά, τον Μάρτιο του 1821, ήσαν κατάμεστα πυροβόλων, όπλων, πολεμοφοδίων, εύφλεκτων και εμπρηστικών υλών, επιβεβαιώνουν, ότι ο Επαναστατικός Στόλος, δεν δημιουργήθηκε τυχαία, ούτε με την αυτόματη μεταβολή των Εμπορικών πλοίων σε πολεμικά, αλλ' ότι είχε γίνει σοβαρή και πολυετής προπαρασκευή επί τη βάση ενός πλήρους και τελείου επιτελικού σχεδίου.

Η προσεκτική μελέτη της ιστορίας αυτού του αγώνα αποδεικνύει πέρα από κάθε αμφιβολία, ότι χωρίς το Ναυτικό η επανάσταση δεν θα είχε επεκταθεί πέρα από την Πελοπόννησο, θα είχε στερεωθεί και τελικά δεν θα είχε επικρατήσει.

Οι Τούρκοι με το στόλο τους θα είχαν απομονώσει την επαναστατημένη περιοχή, θα είχαν μεταφέρει αθρόα στρατεύματα και θα την είχαν πνίξει στο αίμα, όπως παρ' ολίγο να γίνει όταν η έλλειψη χρημάτων για επiskeυές και εφοδιασμό καθήλωσε τα περισσότερα πλοία του στόλου στα λιμάνια, και οι Τουρκοαιγύπτιοι μπόρεσαν να κινηθούν ευκολότερα στο Αιγαίο. Προκαλεί το θαυμασμό πως τα μικρά Ελληνικά πλοία με τα λίγα ελαφρά πυροβόλα μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν νικηφόρα τα πολυάριθμα πανίσχυρα δίκροτα και τα τρίκροτα.

Τιμή και δόξα, σεβασμός και ευγνωμοσύνη σε όλους τους ηρωικούς ναυμάχους του κατά θάλασσαν Αγώνα, που συνέβαλαν στην απελευθέρωση του Γένους από την Τουρκική τυραννία.

Ανάσταση...

Ανάσταση! Και μέσα στην καρδιά μου, που μαύροι τη μαράνανε χειμώνες, μιας άνοιξης αυγή γλυκοχαράζει κι' ανθίζουν μενεξέδες κι' ανεμώνες.

Ανάσταση! Και μέσα στην καρδιά μου, που τη σπαράξαν άγρια οι στείροι πόνοι, ολόδροσο, ουρανόσταλτο βλαστάρι θεϊκής χαράς αρχίζει να φυτρώνει.

Θεϊκής χαράς! Ω Σταυρωμένη Ελπίδα! καθώς σε βλέπω αναστημένη πάλι, αθάνατη, απροσμάχητη, μεγάλη

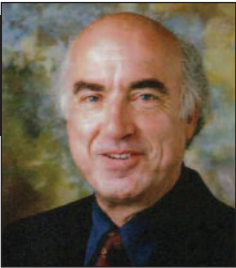
κάμε το θαύμα που ποτέ δεν είδα! ότι νεκρό του μυστικού μου κόσμου, παρακαλώ Σε, ανάστησέ το εντός μου!

Γ. Βερίτης



«Οι απόψεις και οι δράσεις του Αδαμαντίου Κοραή για την παιδεία του ελληνικού Έθνους»

**Του Ισιδώρου Ιωαν. Πρωίου Φιλολόγου
Προέδρου του Ψ.Ν.Α. «Δρομοκαΐτειο»**



Ο Αδαμάντιος Κοραής, μία από τις μεγαλύτερες πνευματικές φυ-σιογνωμίες του νεότερου Ελληνισμού, ασυνήθους εμπέλειας και πολύ επάνω από τα μέτρα των περισσοτέρων πνευματικών προσωπικότη-των της Ελλάδας και της λουπής Ευρώπης, γεννήθηκε στη Σμύρνη την 27η Απριλίου 1748 και απέθανε στο Παρίσι την 6η Απριλίου 1833. Ο ίδιος θεωρούσε πατρίδα του τη Χίο, όπως σημειώνει στην αυτοβιογραφία του. Είναι χαρακτη-ριστική εν προκειμένω η έκφραση ενός λόγιου της Σμύρνης «γεννηθείς Σμυρναίος απέθανε Χίος». Πρωτότοκος γιος του χιώτη Ιωάννη Κοραή, εμπόρου και προεστού της Σμύρνης, και της Σμυρναίας Θωμαΐδας Ρυσίου, θυγατέρας του λόγιου, εμπόρου και δασκάλου της Σχολής της Σμύρνης Διαμαντή Ρυσίου, κληρονόμησε από τον παππού του, μαζί με την βιβλιοθήκη του, τον έρωτα για την παιδεία και τη γνώση.

Η οξύτατη κριτική ικανότητά του και η χαλύβδινη βούλησή του, η εκπληκτική βαθύνοιά του και η θαυμαστή επίνοιά του, η αδέσμευτη σκέψη του και η δημιουργική φαντασία του-πολύτιμα χαρίσματα του νου του-σε συνδυασμό με την αδάμαστη φιλοπονία του και τη διάπυρη φιλοπα-τρία του τον κατάστησαν έναν από τους περιώνυμους δασκάλους του Γένους. Ο Κοραής απο-κλήθηκε «μέγας διδάσκαλος του Γένους». Η τιμή είναι αντάξια της προσφοράς και της θυσίας. Ο Κοραής αρνήθηκε τον κόσμο, γιατί αγάπησε την επιστήμη, το Γένος και την Πατρίδα. Ο βίος του υπήρξε ασκητικός και πολυκύμαντος.

Μετά την απόκτηση του πτυχίου της Ιατρικής, τον Μάιο του 1788-ένα χρόνο πριν την έκρηξη της Γαλλικής Επανάστασης-από το Monpallier με-τέβη στο Παρίσι, όπου έτυχε θερμής υποδοχής και φιλοξενίας από πολ-λούς λόγιους, μεταξύ των οποίων ήταν και ο ελληνιστής καθηγητής Βιλλουαζόν (Villoison), οι οποίοι και τον προστάτευσαν κατά τις εκρηκτι-κές και δύσκολες ημέρες της Γαλλικής Επανάστασης. Έκτοτε θα παραμεί-νει στο Παρίσι μέχρι το τέλος της ζωής του (6 Απριλίου 1833).

Κατά την διάρκεια των 45 χρόνων της ζωής του στο παρίσι τα θέματα που θα τον απασχολήσουν συστηματικά και θα τον απορροφήσουν κυ-ριολεκτικά είναι η παιδεία, «Παιδεία των εν ημίν μόνον εσθίν αθάνατον και θεϊόν» (Πλούταρχος) και η γλώσσα που, όπως υποστηρίζει ο άγγλος ανθρωπολόγος Έντουαρτ Μπάρνρετ Τέυλορ, είναι μια από τις σημαντικώ-τερες πλευρές του πολιτισμού κάθε λαού.

Ο Κοραής θεωρεί ότι η απαιδευσία είναι νόσος πιο επικίνδυνη και από τον λοιμό και ότι αυτής απότοκος είναι η δυστυχία της πατρίδας. Γι' αυτό ξεκινά με αποφασιστικότητα και τόλμη ένα αδιάλειπτο, επίτιμο και επί-μονο αγώνα για τον φωτισμό του Γένους δια της παιδείας.

Η προσφορά του και αρνητικά και θετικά θεωρούμενη υπήρξε σπουδαία και καθοριστική. Από άποψη αρνητική ο Κοραής άσκησε αδυσώπητη κριτική και σφοδρή πολεμική κατά της τότε κατάστασης ή μάλλον ακαταστασίας των θεσμών, των συστημάτων και των προσώπων, τα οποία δυστυχώς ασκούσαν, συν τοις άλλοις, και ολέθρια επίδραση στα εκπαιδευτικά πράγματα.

Διακωμώδησε με ευστοχία τη συνήθη τότε εκπαιδευτική μέθοδο και τη «σκυθική αγριότητα» των δασκάλων, οι οποίοι παρείχαν διδασκαλία πολύ πτωχή, συνοδευμένη με πλουσιοπάροχο ραβδισμό. Επισήμανε την ατέλεια των μορφωτικών αγαθών, τα οποία προσφέρονταν στους νέους και προέβαλε έντονα το αίτημα, τα αγαθά αυτά να αντληθούν από τις γνήσιες πνευματικές πηγές του Έθνους και από τους επιστημονικούς θησαυρούς της Δύσης. Εναντιώθηκε σθεναρά στο στείρο συντηρητισμό, τη μανιακή δεισιδαιμονία και τη φαρισαϊκή τυπολατρία. Εξέφρασε πολλές φορές τη δυσaráσκειά του για κάποιους πλούσιους Έλληνες, που δεν επιδείκνυναν το πρέπον ενδιαφέρον για την ίδρυση εκπαιδευτηρίων, την επάνδρωση τους και την όλη ανακαι-νιστική δραστηριότητα του Κοραή, προκάλεσαν στον προεπαναστατικό Ελληνισμό καθολική ανα-στάτωση. Ανταγωνισμοί, συκοφαντίες, κατηγορίες για αθεϊσμό και ανατροπή της καθεστηκυίας τάξης και κάθε είδους υβριστικά δημοσιεύματα-φαινόμενα που χαρακτηρίζουν την ελληνική πραγματικότητα κάθε φορά που θα τεθεί επί νέων βάσεων το θέμα της παιδείας- μας δίνουν την αρνητική εικόνα της έξαψης των πνευμάτων κατά τη μεταβατική εκείνη εποχή.

Από αυτή όμως την οξεία διαμάχη προέκυψε η πρώτη μεγάλη προσφορά του Αδαμαντίου Κοραή, να καταστεί δηλαδή η παιδεία το πρώτιστο ενδιαφέρον θέμα των Ελλήνων και να κυ-ριαρχήσει πανελληνίως το σύνθημα «δράξασθε παιδείας».

Μονιμότερα ασφαλώς υπήρξαν τα αποτελέσματα της θετικής προσφοράς του Κοραή. Από τη στιγμή που έλαβε την πολύ γενναία απόφαση να εγκαταλείψει την ιατρική και να αφιε-ρώσει τη ζωή του «εις ότι την πατρίδα έμελλε μάλλον να ωφελήσει».

Εργάστηκε άοκνως για την αποκατάσταση του Έθνους.

Ως επαίτης χάριν του εθνικού φωτισμού περιεχόταν, μέσω των φίλων, των επιστολών και των άλλων κειμένων του, τις αυλές των απανταχού Ελλήνων και επιζητούσε την ενίσχυσή τους για την ανέγερση διδακτηρίων, τη συγγραφή και έκδοση βιβλίων, τη μόρφωση δασκάλων, τη χορή-γηση υποτροφιών για την επιστημονική κατάρτισή τους στο εξωτερικό.

Φτωχός ο ίδιος, πέννης σχεδόν μέχρι τέλους, προσέφερε πλουσιοπάροχα στο Έθνος τους θησαυ-ρούς του πνευμάτός του, ακολουθώντας σαφώς καθορισμένο ιδεολογικό και πολιτικό πρόγραμμα.

Πρώτος στόχος του προγράμματός του ήταν βεβαίως η αποτίναξη του δουλικού ζυγού, δεύ-τερος όμως και οριστικός η διασφάλιση της ελευθερίας. Οι στόχοι αυτοί ταυτίζονται βέβαια με τη σταθερή προσδοκία ολοκλήρου του Γένους. Αλλά πρώτος ο Κοραής όρισε την παιδεία ως βα-σική προϋπόθεση για την επίτευξη και των δύο. Δεν απέκρυπτε μάλιστα κατά τους αμέσως πριν την επανάσταση χρόνους και τη ζωνή του ανησυχία μήπως η αποτίναξη του ζυγού αποτολμηθεί πριν απαλλαγεί ο Ελληνισμός από τις μόνιμες και επίκτητες αδυναμίες του. Διότι η επιβίωση των αδυναμιών αυτών θα διαιωνίζε την τυραννία των παθών και θα παρεμπόδιζε τον επαναπα-τρισμό της αληθούς πολιτικής και κοινωνικής Δημοκρατίας. Οι περιπέτειες του Έθνους κατά την διάρκεια της επανάστασης και ακόμη και μέχρι σήμερα, έστω και αν δεν οφείλονται αποκλει-στικός και μόνο στην έλλειψη παιδείας, δικαίωσαν τους φόβους του Κοραή.

Σύμφωνα με τη σταθερή πεποίθησή του Κοραή αληθής παιδεία μπορούσε να κατορθωθεί μόνο με την ανάμνηση και τη μετακένωση.

Η ανάμνηση νοείται ως επαγωγή του Έθνους στις γνήσιες πηγές της ύπαρξής του, στην ελλη-νική δηλαδή και την ορθόδοξη κληρονομιά. «Το Έθνος οφείλει να μνησθεί ημερών αρχαίων. Να οδηγηθεί εις αυτογνωσίαν. Η εθνική αφύπνισις είναι καρπός της αναμνήσεως και προϋπόθεσις της ελευθερίας». Αυτός είναι ο ιερός σκοπός, τον οποίο θέλουν να υπηρετήσουν οι μνημιώδεις κριτικές εκδόσεις των αρχαίων κειμένων, οι οποίες αφενός δικαίως εξασφαλίζουν στον συγγρα-φέα τους τη φήμη ενός από τους δοκιμότερους φιλόλογους της εποχής του και αφετέρου παρέ-χουν στο υπόδουλο Γένος αυτοπεποίθηση και φως.

Πρέπει πάντως να τονιστεί ιδιαίτερα ότι ο Κοραής πολέμησε επιμονώς τόσο τους αφελείς όσο

και τους πονηρούς αρχαιολάτρες της εποχής του. Και εκείνους δηλαδή που προσπαθούσαν, με τρόπο πολλές φορές φαιδρό, να αναστήσουν τους αρχαίους, αλλά και τους άλλους, όσοι υπό τον μανδύα της αρχαιολατρίας κάλυπταν τα μεγάλα τους συμφέροντα ή την αδυναμία τους να δεχτούν κάτι το καινούργιο.

Ήταν επόμενο ότι ο Κοραής δεν θα μπορούσε να αντιμετωπίσει το ανωτέρω πρόβλημα χωρίς να αναφερθεί διεξοδικώς στο ήδη τότε φλέγον ζήτημα που ήταν το γλωσσικό, γνώριζε άλλωστε ότι η δια της παιδείας αναγέννηση του λαού δεν μπορούσε εύκολα να επιδιωχθεί εντός του γλωσ-σικού χάους και των παθών, τα οποία ήδη είχαν αρχίσει να υποκινούν ο αρχαϊσμός και ο λεγόμενος χυδαϊσμός. Στις ακρότητες και των δύο διαπιστώνει ο Κοραής διαστροφή της γλώσσας και υπεν-θυμίζει ότι «ποτέ ένα έθνος δεν διέστρεψε την γλώσσαν του χωρίς να διαστρέψει εν ταυτώ και την παιδεία του». Ο αρχαϊσμός, υποστηρίζει, αποτελεί ολέθρια πολυτέλεια σε μια τόσο κρίσιμη εποχή, κατά την οποία οι πολλοί απαιδευτοί πρέπει να κατανοούν εύκολα τους ολίγους λογίους. Αποτελεί έπειτα απαράδεκτο ολιγαρχικό δεσποτισμό, αφού κανένας δεν έχει το δικαίωμα να λείι προς το Έθνος: «Ούτε θέλω να λαλείς, ούτε να γράφεις». Και αποτελεί, τέλος, άγνοια της φύσης της γλώσσας, η οποία αποστρέφεται το δεσποτισμό και εξελίσσεται σύμφωνα με τους δικούς της νόμους: «Μόνος ο καιρός έχει την εξουσίαν να μεταβάλλει των εθνών τας διαλέκτους, καθώς με-ταβάλλει και τα έθνη». Επικαλούμενος δε το γεγονός ότι οι λαοί της Ευρώπης τότε αληθώς άρχισαν να ελευθερώνονται από τη βαρβαρότητα, όταν οι ολίγοι στην αρχή λόγοι της επιχείρησαν να γρά-φουν στην κοινή, δηλαδή στην ομιλούμενη από το λαό τους γλώσσα, αποκαλύπτει ο σοφός φιλό-λογος τη συμπάθειά του προς την κοινή, δηλαδή τη δημοτική, την οποία μάλιστα επιδιώκει να αποκαταστήσει στη συνείδηση του Έθνους. Γι' αυτό εξετάζει πρώτος ο Κοραής, με τη μέθοδο της

συγκριτικής γλωσσολογίας, τη σε τόπο και σε χρόνο ιστορική εξέλιξη άλλων γλωσσών και άλλοτε με αντίστροφη πορεία, δηλαδή με αφετηρία τη νέα έφτανε στην αρχαία. Αισθανόταν δε περισσή εθνική υπερηφάνεια, οσάκις διαπίστωνε ότι η γλώσσα του λαού, όσο και αν βαρβαρώθηκε, σώζει πολλά λείψανα της αρχαίας γλώσσας σεβάσματα. Ο Κοραής υποστηρίζει ότι επι-βάλλεται να γράφομε στη μητρική μας γλώσσα των προγόνων μας. Η επι-λογή αυτή γίνεται πρόξενος δύο καλών ταυτοχρόνως, και τα γραφόμενα καθίστανται σαφέστερα και στις ψυχές των αποδεκτών δραστικότερα, και η βαρβαρωθείσα γλώσσα μας θα εξευγενιστεί.

Παρά ταύτα η γλώσσα του Κοραή δεν είναι η δημοτική, αλλά απομί-μησης της, η οποία φέρει έκδηλα τα γνωρίσματα του συμβιβασμού και της γλωσσοπλασίας. Προφανώς ο Κοραής, ζώντας από της ηλικίας των 23 ετών αδιαλείπτως στην Ευρώπη παρέμεινε μακριά από τους φυσικούς φορείς και την άμεση επίδραση του δημοτικού λόγου και ήταν επόμενο να αδυνατεί να χρησιμοποιήσει με φυσικότητα τη δημοτική.

Ως εκ τούτου η παρέμβαση του Κοραή στο γλωσσικό πρόβλημα δεν προσέφερε βέβαια μόνιμη λύση. Η επίδρασή του όμως υπήρξε αποφα-σιστική επί πολύ χρόνο. Η μέση οδός που επισηγήθηκε (μήτε τύραννοι των

χυδαίων ούτε δούλοι της χυδαιότητας αυτών) ανέκοψε την πρόοδο του δημοτικισμού, αποθά-ρυνε όμως εξίσου και τον αρχαϊσμό, μετρίασε τους φανατισμούς και απάλυνε τα πάθη.

Όπως η αξιοποίηση της αρχαίας κληρονομιάς δεν ήταν δυνατό, κατά την άποψη του Κοραή, να επιτευχθεί με την προσκόλληση στο γράμμα, τοιουτοτρόπως και η ανάδειξη του Ευαγγελίου σε «καταστατικό χάρτη» της νεοελληνικής κοινωνίας, πράγμα που ευχόταν ειλικρινώς ο Κοραής, είχε ως προϋπόθεση την κάθαρση της λαϊκής ευσέβειας από κάθε εξωχριστιανικό και αντιχρι-στιανικό στοιχείο, την ορθή κατά Χριστό διαπαιδαγώγηση των νέων, τη μόρφωση ικανών κληρι-κών και γενικών την εξύψωση της Εκκλησίας. Η εναντίον των λειτουργών αυτής κριτική του Κοραή δεν εμπνεόταν από τις αντικληρικές τάσεις της εποχής του, αλλά από γνήσια ευσέβεια και αγνή πατριωτική πρόθεση.

Παρά ταύτα ο Κοραής κατηγορήθηκε ως «περί τους θεσπέσιους της Εκκλησίας θεσμούς και-νοτόμος» και γι' αυτό δοκίμασε μεγάλη στεναχώρια και πολλή θλίψη.

Η παρατήρηση αυτή μας φέρνει πλησιέστερα προς το δεύτερο σκέλος του προγράμματος που ήθελε να πραγματοποιήσει ο Κοραής. Ποιες ήταν οι καινοτομίες και τι σήμαιναν για την παιδεία και το μέλλον του έθνους;

Ο Κοραής είχε την πεποίθηση ότι η ανάμνηση μπορούσε βέβαια να αφυπνίσει την εθνική συ-νείδηση, όπως έχει προαναφερθεί, δεν ήταν όμως σε θέση να ολοκληρώσει μόνη το τεράστιο έργο της αναγέννησης του λαού και της εδραίωσης της ελευθερίας του. Για να επιτευχθεί αυτό, χρειαζόνταν μέσα και δυνάμεις, όπως εκείνες που διέθετε «η σοφή Ευρώπη», δηλαδή νέες παι-δαγωγικές μέθοδοι, βιβλία, μεταφράσεις, χάρτες και άλλα εποπτικά μέσα, γνώσεις επιστημο-νικές κατά κλάδους, και ακόμη συνθήματα και ιδέες προοδευτικές, όπως ελευθερία, ισονομία, κοινωνική δικαιοσύνη, ανεξίθρησκειά, «πεφωτισμένη ευσέβεια), ατομικά δικαιώματα, ελευθε-ροτυπία και ότι άλλο είχαν η Αμερικάνικη Επανάσταση (1772)και η Γαλλική (1789). Χρειαζόταν δε προπάντων η φιλοσοφία, το μεγάλο αυτό ιδανικό της αγωγής κατά την εποχή εκείνη του άκρατου ορθολογισμού. Όλα αυτά, συνοψιζόμενα στους όρους «φώτα της Ευρώπης» ή «επι-στήμες» αποτελούσαν το δεύτερο σκέλος του ευρύτατου εκπολιτιστικού προγράμματος που ο Κοραής αποκαλούσε προσφυσώς μετακένωση. «Η μετάδοση των επιστημών στην Ελλάδα, εάν ακολουθήσμε τη σωστή μέθοδο, είναι αληθινή μετακένωση από τα κοφίνια των αλλογενών στα κοφίνια των Ελλήνων και ενώ γεμίζομε αυτά, δεν αδιάζομ εκείνα».

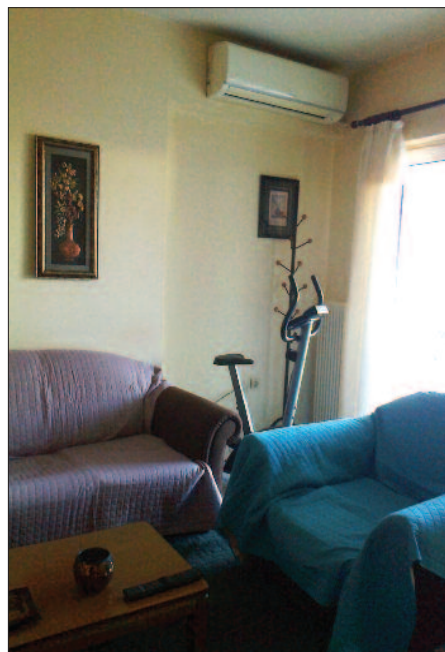
Το πρόγραμμα της μετακένωσης αποτέλεσε τη μεγαλύτερη πρόκληση, την οποία δέχτηκε ο Ελληνισμός κατά τους νεότερους χρόνους. Θα ήταν άδικο να κατηγορήσουμε τους εμπνευστές και εκτελεστές αυτού του προγράμματος, αφού ακόμη και σήμερα αισθανόμαστε την ανάγκη να το συνεχίσουμε και αφού γνωρίζομε πόσο το «δάνειο φως» ποδηγετεί το Έθνος. Οφείλομε όμως να αναγνωρίσουμε ότι η μετακένωση υπήρξε μοιραία για την πολιτική πορεία του Ελληνι-σμού. Ο Κοραής στην προσπάθειά του να ετοιμάσει μια σύνθεση της παλαιάς ελληνορθόδοξης κληρονομιάς και της επαναστατικής Δύσης των χρόνων του, στηρίχτηκε επάνω σε μια προϋπό-θεση που δεν ήταν απόλυτα ορθή. Πίστευσε δηλαδή ότι τα φώτα της Ευρώπης είναι φώτα ελ-ληνικά, τα οποία εδώ μεν είχε σβήσει η μακρόχρονη δουλεία, εκεί δεν είχε διατηρήσει ο ζήλος των σοφών. Ο «εξευρωπαϊσμός» των Ελλήνων θα ισοδυναμούσε απλώς με επάνοδο τους στην οικεία πολιτιστική εσθία. Δεν επρόκειτο όμως περί αυτού. Επρόκειτο μάλλον για την εισροή ενός συγγενικού αλλά εμφανώς διάφορου πολιτισμού στον ελληνορθόδοξο πολιτιστικό χώρο. Αφότου μάλιστα ο Κοραής, συνεπής με το πνεύμα του Διαφωτισμού, είδε στο Βυζάντιο μεσαιωνική μόνο κατάπτωση και παραθορά, η οποία επακολούθησε, για να αποβληθεί από το ελληνορθόδοξο πολιτιστικό σώμα ένα μέλος του και να επιφέρει τη φυσιογνωμική αλλοίωσή του. Ο ίδιος ο Κο-ραής προσπάθησε βέβαια και εδώ να αποκοινηθεί, με σύνεση και εκλεκτική ικανότητα τη «μέση οδό». Η κατηγορία όμως για την καινοτομία δεν ήταν εντελώς άδικη. Το σύνθημα της μετακέν-ωσης ανανεωτικό, προοδευτικό και εν μέρει ανατρεπτικό, όπως ήταν, παραβίασε τα εθνικά πο-λιτιστικά μας όρια και εκτράπηκε σε ασυγκράτητη ξενομανία και αλόγιστη μίμηση.

Το συγγραφικό έργο του Αδαμαντίου Κοραή είναι κολοσσιαίο. Αποτελείται από 66 τόμους. Οι 17 απαρτίζουν την «Ελληνική βιβλιοθήκη» και οι 9 τα «Πάρεργα».

Οι υπόλοιποι 40 τόμοι περιέχουν μεταφράσεις και πραγματείες.

Ο Αδαμάντιος Κοραής πολεμήθηκε σφοδρά, αλλά και τιμήθηκε δεόντως και ποικιλοτρόπως.

Η ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΤΟΥ ΞΕΝΩΝΑ ΝΑΖΟΥ ΣΤΑ ΚΑΤΩ ΠΑΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΓΙΟΥ ΣΤΟ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΠΟΥ ΜΑΣ ΕΣΤΕΙΛΕ ΘΑ ΗΘΕΛΕ ΝΑ ΑΝΑΦΕΡΟΥΜΕ ΠΩΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΩΡΕΑ ΟΡΓΑΝΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΠΟΛΥ ΕΝΕΡΓΑ ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΕΝΟΙΚΟΙ ΤΟΥ ΞΕΝΩΝΑ ΟΠΟΥ ΜΕ ΠΟΛΥ ΜΕΡΑΚΙ ΠΡΟΣΕΦΕΡΕ Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΒΑΘΜΟ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΚΑΙ ΜΕ ΑΓΑΓΓΗ ΔΩΣΑΝΕ ΣΕ ΕΝΑ ΧΩΡΟ ΖΩΝΤΑΝΙΑ.ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ. ΤΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΜΑΣ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΚΑΪΤΕΙΟΥ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΤΗΝ ΚΑ ΣΟΦΙΑ ΒΑΚΑΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΗ ΔΩΡΕΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΜΑΣ ΝΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΑΝ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΞΕΝΩΝΑ ΝΑΖΟΥ.



ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΑΜΕ ΣΤΟΝ ΞΕΝΩΝΑ ΝΑΖΟΥ



ΣΩΜΑΤΕΙΟ
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΚΑΪΤΕΙΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ»
Κωλέττη 17, 106-81 ΑΘΗΝΑ, τηλ. 210 6811424
www.filoidromokaiteiou.org



Το Δ.Σ. του Σωματείου Φίλων του Δρομοκαϊτείου Θεραπευτηρίου, συνήλθε σήμερα 14 Απριλίου εκτάκτως (μέσω τηλεδιάσκεψης) μετά την αναγγελία θανάτου του έγκριτου συμπολίτη μας Ιωάννη Αγγελικούση και σε κλίμα συγκίνησης, αποστέλλει τα ειλικρινή συλλυπητήρια στην οικογένεια του εκλιπόντος.

Παράλληλα προχωρεί στην ανάρτηση του παρόντος στις εφημερίδες της Χίου καθώς και στην εφημερίδα του Σωματείου μας.

Ο Ιωάννης Αγγελικούσης με υψημένη τη γαλανόλευκη στο σύνολο σχεδόν των πλοίων του, έπλευσε και κατέκτησε θάλασσες και ωκεανούς της υφής και έφυγε την εποχή που τα λουλούδια ανθίζουν στη Χίο, οι περίφημες λαλάδες σε όλο τους το μεγαλείο.

Το Σωματείο Φίλων του Δρομοκαϊτείου αφιερώνει αυτά τα λουλούδια στον αγαπημένο αρχιπλοίαρχο της Εμπορικής Ναυτιλίας Ιωάννη Αγγελικούση.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.



Εκ του Δ.Σ. του Σωματείου Φίλων του Δρομοκαϊτείου Θεραπευτηρίου

Η Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Ανδρονίκη Σκαρβέλη

Ευάγγελος Ναλπάντης

Ξενώνας Νάζου
Γ. Νάζου 28 Κ. Πατήσια
τηλ. 210 8322210

09/02/2021

Προς
Το Σωματείο «ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΚΑΪΤΕΙΟΥ»

Ευχαριστήρια Επιστολή

Εκ μέρους της Θεραπευτικής Ομάδας του Ξενώνα Νάζου κι εγώ προσωπικά, θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε θερμά για την πολύτιμη συμβολή σας με την προσφορά σας μέσω των δωροεπιταγών αξίας 500 ευρώ από το πολυκατάστημα jumpo αλλά και με τη δωρεά των στατικών ποδηλάτων εκγύμνασης από δύο μέλη του Σωματείου σας, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα να μετατραπεί ένας αναξιποίητος χώρος του ξενώνα, σ' έναν δημιουργικό χώρο, που θα προσφέρει εμπειρίες αποφόρτισης με την εφαρμογή θεραπευτικών προγραμμάτων ήπιας / μέτριας φυσικής δραστηριότητας και άσκησης.

Αναγνωρίζουμε την άμεση ανταπόκριση και την ανιδιοτελή προσφορά σας με διάθεση σεβασμού και φροντίδας στο έργο μας στις δύσκολες στιγμές που διανύουμε και εκτιμάμε βαθύτατα την παρουσία σας όλα αυτά τα χρόνια.

Οι συνεχείς δράσεις του Σωματείου σας, για την προώθηση της Ψυχικής Υγείας αναδεικνύουν ευαισθησία, ενδιαφέρον και εκτίμηση για τα άτομα με ψυχιατρική εμπειρία και τις συνθήκες αποκατάστασης τους.

Η παρούσα επιστολή αποτελεί ελάχιστη ένδειξη εκτίμησης έναντι της αξιόλογης πράξης σας,

Με θερμές ευχαριστίες για την προσφορά σας

Εκ μέρους της Θεραπευτικής ομάδας του Ξενώνα Νάζου
Μουγίου Σταυρούλα (Εργοθεραπεύτρια)

Συντακτική Επιτροπή: Α. Σκαρβέλη Διευθύντρια (Πρόεδρος Δ.Σ.), Α. Ξενάκη, Ε. Τσίμπλη, Α. Φραγκοπούλου και αναπληρωματική Μ. Φιστέ
Υπεύθυνη Οικονομικών: Ε. Μπαρτζόγλου - Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Ανδρ. Σκαρβέλη
Επιμέλεια - Παραγωγή - Εκτύπωση: STILVOPRESS Graphic Arts

* ΤΑ ΕΝΥΠΟΓΡΑΦΑ ΑΡΘΡΑ ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΠΟΦΕΙΣ